

Opinnäytetyö (YAMK)

Kulttuuriala

Taiteen uudet kontekstit

2024

Katja Härkki

Taiteilijuuden kehittäminen näyttelyyn liittyvää yleisökyselyä hyödyntäen

Opinnäytetyö (YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Taiteen uudet kontekstit

2024 | 50 sivua, 15 liitesivua

Katja Härkki

Taiteilijuuden kehittäminen näyttelyyn liittyvää yleisökyselyä hyödyntäen

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen kehityshanke, jonka tavoitteena on kehittää kuvataiteilija Katja Härkin taiteilijuutta. Siinä hänen taiteellisen ilmaisunsa kehittäminen yleisökyselyä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäen ovat keskiössä.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus sisältää Härkin taidenäyttelyn *Perhosten kuningatar* Galleria Pihatossa Lappeenrannassa keväällä 2023 sekä näyttelyyn liittyvän yleisökyselyn. Näyttelyn jälkeen Härkki analysoi yleisökyselyn vastaukset käyttäen laadullisia tutkimusmenetelmiä, kuten aineistolähtöistä sisällönanalyysiä ja teemoittelua, jotka auttavat jäsentelemään yleisön palautteen ymmärrettävään ja analysoitavaan muotoon ja mahdollistavat päätelmien tekemisen.

Opinnäytetyö auttoi ja mahdollisti Härkkiä hahmottamaan ja ymmärtämään omaa taidettaan kokonaisvaltaisemmin sekä esittämään sen sanoman kirjallisesti myös muille. Opinnäytetyön tuloksena kehittyi myös uusi menetelmän, jota voidaan käyttää taidenäyttelyn teosten kokemuksellisuuden tutkimiseen ja kehittämiseen.

Asiasanat:

taiteilijuus, yleisökysely, sisällönanalyysi, analyysi, teemoittelu, taidenäyttely

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Contemporary Context of Arts

2024 | 50 pages, 15 pages in appendices

Katja Härkki

Developing artistry by utilizing an audience survey related to the exhibition

This thesis is a functional development project aimed at developing the artistry of visual artist Katja Härkki. It focuses on developing artistic expression through an audience survey and qualitative research methods.

The practical component includes Härkki's art exhibition Queen of Butterflies at Gallery Pihatto in Lappeenranta in the spring of 2023 and an audience survey related to the exhibition. After the exhibition, Härkki analyzed the responses from the audience survey using qualitative research methods such as data-driven content analysis and theming, which helped structure the audience feedback into an understandable and analyzable form, enabling the drawing of conclusions.

The thesis helped and enabled Härkki to perceive and understand her art more comprehensively and to present its message in written form to others. At the same time, it creates a new method that can be used to investigate and enhance the experientiality of the artworks in the exhibition.

Keywords:

artistry, audience survey, content analysis, analysis, theming, art exhibition

Sisältö

1 Johdanto	8
2 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet	11
2.1 Taiteeni ja luomisprosessini kokemuksellisuus	13
2.2 Maalausteni perusta ja metaforat	15
3 Opinnäytetyön toteutus, aikataulu ja menetelmät	18
3.1 Opinnäytetyön toteutuksen aikataulu	18
3.2 Toiminnallisen projektiosuuden kuvaus	20
3.3 Yleisökysely taidenäyttelyn osana	21
3.3.1 Sisällönanalyysi jäsentää yleisökyselyn vastaukset	24
3.3.2 Analyysin raportointi ja laskennalliset tulokset	26
4 Päätelmiä yleisökyselyn analyysin tuloksista	29
4.1 Maalausteni katsomiskokemukseen vaikuttaneet tekijät	29
4.2 Positiiviset tunteet ilmaisivat iloa, energiaa ja erotiikkaa	31
4.3 Negatiivisten tunteiden ilmaisut nousivat ruumiillisuuden kohtaamisesta	33
4.4 Ajattelun ilmaisut analysoivat maalauksia ja pohtivat omaa elämää	35
4.5 Näkyvyys sosiaalisessa mediassa	38
5 Taiteilijuus kehittämisen keskiössä	40
5.1 Päätelmät opinnäytetyön tuloksista	42
Lähteet	47

Kuvat

Kuva 1. Kuvakooste <i>Perhosten kuningatar</i> -näyttelyn maalauksista.....	17
Kuva 2. Taidenäyttely <i>Perhosten kuningatar</i> Galleria Pihatossa. Kuva: Jukka Kosonen, Koivu Visuals.	21
Kuva 3. Yleisökyselylomake.....	23
Kuva 4. <i>Viettelijätär</i> , 1890, öljy kankaalle. 51,5 x 42 cm. Gösta Serlachiuksen taidesäätiö, Mänttä.....	31
Kuva 5. <i>Mukavuusalueella</i> , 2014, öljyväri ja akryyli kankaalle, 120 x 130 cm. (Yksi <i>Syvyysiin</i> -näyttelyn maalauksista Keskusgalleriassa 2017).	43
Kuva 6. <i>Auringonpalvojat</i> , 2024, akryyli kankaalle, 150 x 150 cm. <i>Suojelen sinua</i> , 2024, akryyli kankaalle, 150 x 110 cm.....	45

Liitteet

Liite 1. <i>Perhosten kuningatar</i> -näyttelyteksti.	51
Liite 2. Litteroidut yleisökyselyn vastaukset sekä <i>Perhosten kuningatar</i> -näyttelyn teoskuvat.	53

Käytetty sanasto

Affekti: Affekti on tunnetila. Siinä kyse on tiedostamattomasta ruumiillisesta ilmiöstä, joka muodostuu suhteessa yksilöön ja hänen kontekstiinsa. (Rinne & Kajander & Haanpää 2020, 9.)

Emootio: Emootiot ovat monimutkaisempia kuin tunteet ja affektit. Ne ovat pitkäkestoisia ja ne liittyvät usein moniin eri tekijöihin, kuten ympäristöön, kulttuuriin ja henkilökohtaisiin kokemuksiin. (Paasonen, S. 2017.)

- Impressionismi:** Impressionismi oli maalaustaiteen suuntaus 1800-luvun lopussa, joka kuvasi valon, ilman tai liikkeen vaikutelmia. Maalauksissa siveltimenvedot näkyivät puhtaina ja kirkkaina. (Konttinen 2000, 153–154.)
- Introspektio:** On keino, jolla yksilö voi systemaattisesti havainnoida itseään pohtimalla omia ajatuksiaan, tunteitaan ja motiivejaan (Anttila 2005, 224).
- Merkitys:** ”Taiteen merkitykset ovat tulkinnallisia mahdollisuuksia, joita säätelevät yleiset vallalla olevat käsitykset ihmisyydestä ja taiteen asemasta” (Karhu 2013, 48).
- Metafora:** Metafora kuvataiteessa on yllättävä visuaalinen kielikuva, joka syntyy kahden eri asian yhdistelmästä (Konttinen 2000, 269).
- Modernismi:** Modernismi on yleisnimike 1900-luvun taiteen keskeisille suuntauksille alkaen aina impressionismista lähtien. ”Modernismi on yhdistetty taiteen avantgarde-liikkeisiin, ja sille tunnusomaisena on pidetty mm. irtautumista esittävydestä, kirjallisesta sisällöstä ja pyrkimyksestä kolmiulotteisuuteen sekä suhteiden katkaisemista menneisyyteen.” (Konttinen 2000, 274.)
- Osallistuva havainnointi:**
- Aktiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on aktiivinen osallistuja, joka vaikuttaa tutkimuskohteeseen. Hän voi toimia kehittäjänä tai projektin jäsenenä. Passiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija seuraa tilannetta vaikuttamatta siihen. Molemmissa menetelmissä tutkijan on tunnistettava ja arvioitava oma vaikutuksensa tutkimukseen. (Anttila 1996, 218–224.)

- Retrospektio: On keino, jonka avulla yksilö voi reflektoida ja arvioida menneitä tapahtumia tai kokemuksiaan (Anttila 2005, 224).
- Symbolismi: Symbolismi oli Ranskassa alkunsa saanut taidesuuntaus, joka vaikutti kirjallisuuteen ja kuvataiteisiin 1886–1908. ”Sen edustajat keskittyivät olemassaolon henkisiin ja mystisiin aspekteihin; taide nähtiin puhtaiden ideoiden maailmana ja taideteos korkeamman olemassaolon symbolina.” (Konttinen 2000, 431.)
- Taiteilijuus: ”Kun taiteilija tekee omaa työtään tinkimättömästi, vastuussa vain itselleen ja työlleen, havitellen mahdollisimman puhdasta oman ilmaisun esilletuloa” (Schakir 6/2003, 11).
- Tunne: Tunteet ovat kulttuurisesti jaettuina ja kehittyneinä merkityssisältöinä kuten pelko ja rakkaus (Rinne & Kajander & Haanpää 2020, 8).

1 Johdanto

Paul Cézanne: Taiteilijan tehtävä ei ole ainoastaan luoda ja ilmaista jokin näkemys, vaan vieläpä herättää kokemukset, jotka juurruttavat sen toisiin tietoisuuksiin (Merleau-Ponty 2012, 136).

Minulle kuvataiteilijana olemisen ja työskentelyni ydin on taiteeni luominen ja ilmaisun voima. Haluan kehittää ja vahvistaa näitä opinnäytetyöni avulla ja siten myös parantaa ammattimaista toimimistani taidekentällä. Opinnäytetyöni avulla opin hahmottamaan ja ymmärtämään kokonaisvaltaisemmin taiteeni tekemisen lähtökohtia sekä esittämään sen kirjallisessa muodossa myös muille. Nämä taidot voivat jatkossa edesauttaa taiteellisen ilmaisuni kehittymistä sekä saamaan paremmin esimerkiksi näyttelyaikoja tai apurahoja.

Filosofin ja psykologin John Deweyn (1980, 1) mukaan taideteos on vaikeasti hahmotettava ja ymmärrettävä, koska sen lähtökohdat perustuvat taiteilijan aikaisempiin kokemuksiin. Filosofi Maurice Merleau-Ponty (2012, 297) on kirjoittanut kokemuksen luonteesta, joka on alitajunnasta kumpuavaa. Hänen mukaansa taiteilijan työskentelyä ohjaa aina jokin tuntematon ja tiedostamaton. Myös minulle taiteeni tekemiseen liittyvät lähtökohdat, aiheet ja prosessit ovat intuitiivisia. Tämän opinnäytetyön avulla pyrin hahmottamaan näitä ilmiöitä, joita lähestyn maalausteni katsojien katsomiskokemuksista käsin.

Valitsin opinnäytetyöni tutkimusstrategiaksi toiminnallisen kehityshankkeen, jonka keskeinen osa on taidenäyttelyni *Perhosten kuningatar* Galleria Pihatossa Lappeenrannassa 29.3.-21.4.2023. Vuorovaikutus taiteessa on tärkeää, niin taiteilijalle, kuin taiteen kokijalle. Luodessaan taidetta, taiteilija elää ensin dialogissa taiteensa kanssa. Taiteen tuominen esille yleisön katseltavaksi luo uuden dialogin katsojan ja taiteen välille. Näiden lisäksi syntyy parhaassa tapauksessa myös dialogi, jossa taiteen tekijä ja katsoja pääsevät vuorovaikutuksessa jakamaan kokemuksiaan. *Perhosten kuningatar* -taidenäyttelyssäni olin dialogissa niin maalausteni kuin näyttelyvieraiden kanssa. Järjestin yleisökyselyn näyttelyni yhteyteen. Sen avulla pyrin selvittämään maalausteni herättämiä tunteita ja ajatuksia maalausteni katsojien kokemuksissa. Laadullisten tutkimusmenetelmien, kuten aineistolähtöisen

sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla jäsensin vastaukset analysoitavaan muotoon, jotta pystyin tekemään niistä päätelmiä. Analyysin tuloksina saamani vastausten ilmaisut paljastavat taiteeni lähtökohdista, jotka ovat osaksi itselleni tiedostamattomia. Ne myös kertovat taiteeni kokemuksellisuutta herättävästä voimasta, joka ilmenee katsojien tunne- sekä ajatusilmaisuuina.

Yhdistämällä taidenäyttelyn ja yleisökyselyn sekä analysoimalla kyselyn tulokset pystyin saamaan tietoa taiteeni herättämisestä kokemuksista. Samalla opinnäytetyön tuloksena syntyi tutkimusmenetelmä, jota taiteilija tai näyttelyn järjestäjä voi hyödyntää. Sen avulla taiteilija voi muodostaa ymmärryksen siitä, miten hänen teoksensa vaikuttavat katsojien tunteisiin ja ajatteluun, sekä tehdä niistä päätelmiä. Koska menetelmä on tutkimuksellinen ja pyrkii syventämään ymmärrystä taiteen ja yleisön välisestä vuorovaikutuksesta, se eroaa jo olemassa olevasta Visual Thinking Strategies eli VTS- keskusteleavasta kuvantarkastelumenetelmästä, joka perustuu ryhmän osallistumiseen ja keskusteluun. VTS-menetelmä onkin enemmän opetus- ja oppimismenetelmä, joka keskittyy visuaalisen ajattelun ja kommunikaatiotaitojen kehittämiseen ryhmässä. (VTS Suomi ry n.d.)

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksissä pohdin laadullisten tutkimusmenetelmien sekä taideyleisön palautteen hyödyntämistä taiteilijuuden kehittämisessä. Kuinka taidenäyttelyn järjestäminen ja laadullisen tutkimuksen menetelmät yhdessä auttavat taideyleisön kokemusten löytämisessä? Kuinka taiteilija voi hyödyntää yleisön kokemuksia taiteensa luovan prosessin ja taiteellisen identiteettinsä kehittämisessä?

Opinnäytetyön kirjallinen osuus etenee seuraavasti: Johdannon jälkeen 2 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet taiteilijuuden kehittämiseksi. 2.1 Kerron taiteeni kokemuksellisuudesta. 2.2 Maalausteni perusta ja metaforat. 3 Opinnäytetyön kulku ja käytetyt menetelmät. 3.1 Toteutuksen aikataulu. 3.2 Toiminnallisen projektiosuuden kuvaus. 3.3 Yleisökysely taidenäyttelyn osana. 3.3.1 Sisällönanalyysi jäsentää yleisökyselyn vastaukset. 3.3.2 Analyysin raportointi ja laskennalliset tulokset. 4 Jäsentää päätelmiä yleisökyselyn analyysin tuloksista. 4.1 Maalausteni katsomiskokemukseen vaikuttaneet

tekijät. 4.2 Positiiviset tunnevastaukset. 4.3 Negatiiviset tunnevastaukset. 4.4 Ajatteluvastaukset. 4.5 Näkyvyys sosiaalisessa mediassa. 5 Taiteilijuuden kehittäminen eri näkökulmista. 5.1 Päätelmiä opinnäytetyön tuloksista sekä niiden soveltamisesta.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

Kun maalari on saavuttanut tietyn osaamisen ja tietämisen tason, hän havaitsee avanneensa uuden alueen, missä kaikki se minkä hän on osannut ilmaista aikaisemmin, täytyy sanoa toisin. Ilmenee, ettei hän ollutkaan vielä löytänyt sitä minkä uskoi löytäneensä, vaan etsimistä on jatkettava. Löytö onkin se, mikä panee jatkamaan etsintää. (Merleau-Ponty 2006.)

Opintojeni alussa syksyllä 2022 pohdin, mikä olisi paras menetelmä opinnäytetyölleni vahvistamaan taiteilijuuttani. Mietin, voisinko hyödyntää katsojien kokemuksia ja saada heidän avullaan taiteestani ja sen lähtökohdista uutta syvempää tietoa. Filosofi Martin Heidegger esittää taideteoksen paikkana, jossa totuus ja avoimuus puhuttelevat meitä. Sen affektiivinen havaintokokemus avaa meille maailman merkityskokonaisuuksina, joiden avulla voimme ymmärtää olemisemme mahdollisuutena myös itsemme kautta. (Luoto 2002, 75–76, 197.) Näin ajateltuna, maalausteni katsojien kokemukset voivat siis sisältää taiteestani uutta tietoa, joka saattaa edesauttaa taiteellista itseymmärrystäni ja taiteilijuuttani.

Olen saanut aiemmin palautetta taiteestani pääasiassa näyttelyiden yhteydessä sekä silloin, kun olen julkaissut taiteestani kuvia tai videoita sosiaalisessa mediassa kuten Instagram, Facebook, Twitter (nykyinen X), TikTok sekä YouTube. Näyttelyiden avajaisissa ja taiteilijatapaamisissa olen päässyt keskustelemaan taiteestani näyttelyvieraiden kanssa, joista suurin osa on toisia taiteilijoita, aktiivisia taiteen harrastajia sekä taiteen ammattilaisia kuten galleristeja. Palaute on yleensä aina ollut positiivista ja kiinnostunutta. Harvoin kukaan on kommentoinut arvioivasti tai kriittisesti ääneen maalauksiani. Yleensä ihmiset kommentoivat itselleen mieluista teosta tai ihastelevat kokonaisuutta. Myös *Perhosten kuningatar* -näyttelyn avajaisissa keskusteltiin maalausten kokonaistunnelmasta sekä yksittäisistä maalauksista. Monet halusivat tietää erityisesti maalauksieni *Herääminen*, *Perhosten kuningatar* ja *Minä Sinä Me* lähtökohdista ja niiden sisällöistä. He myös halusivat kertoa maalausteni herättämistä kokemuksista sekä siitä, mikä oli heidän tulkintansa maalauksista.

Taiteen tekeminen on minulle leikki, jossa kyse on peilaamisesta ja kommunikaatiosta. Taidenäyttelyn järjestäminen osana opinnäytetyötäni mahdollisti minulle taiteen luomisen, sen esittämisen ja dialogin niin maalausteni kuin niiden katsojien kanssa. Merleau-Ponty (2012, 137) mukaan katsojalle muodostuu mielikuva taiteilijan vaikutteista ja lähtökohdista hänen taiteensa kautta. Siten taiteilija on olemassa ja tulee näkyväksi. Taiteilijana välitän omia kokemuksiani maalauksillani katsojille ja olen siten osa maailmaa ja toisten kokemuksia. Dewey sekä toimittaja ja taidekriitikko Otso Kantokorpi ovat kirjoittaneet kokemusten jakamisen merkityksestä muiden kanssa. Deweyn (1980, 110) mukaan taiteilijalle taide muuttuu näkyväksi ja on olemassa katsomiskokemuksessa, kun se tulee nähdyksi myös muiden silmin. Kantokorpi (Jama 2004, 21–22) määrittelee taiteen kommunikaatioksi taiteen tekijän, teoksen ja sen vastaanottajan välillä. Esittämällä taidettaan taiteilija pyrkii puhuttelemaan ihmisiä. Tämä ”taiteen kieli” syntyy yleisesti tunnustetun taideperinteen ja taiteilijan henkilöhistorian sekoituksesta ja on alati muuttuvaa. Esimerkiksi taidemaalari Anna Tuori esittää, että hänen maalauksensa muodostuvat merkityksistä. Ne ovat hänen taiteensa kieltä, yhdistelmä ideoita, havaintoja, lukemaansa aineistoa sekä omia kokemuksiaan. (Koutaniemi 2023.)

Haluan taiteellani olla osa tätä kokemuksellista vuorovaikutusta, joka voi olla lohduttavaa, innostavaa, ajatteluun ja tuntemiseen ohjaavaa tai tiedottavaa. Tiedostan, että taiteilijana minun kokemukseni visualisoituna voivat olla toisille arvokas alusta tai peili omien kokemusten havaitsemiselle, tuntemiselle ja niiden käsittelemiselle. Kantokorven (2005, 47–48) mukaan taiteilija voi taiteensa avulla kuvata elämän suuria kysymyksiä, asioita, joista on vaikea puhua. Tässä kommunikaatiossa taiteen katsoja on vastaanottajana aktiivinen osapuoli, joka muuttaa teoksen luonnetta. Dewey (1980, 63) esittää, että taidekokemuksessa katsoja luo teoksen uudelleen omassa mielessään yhdistellen siihen aikaisempia kokemuksiaan. Näin taide saa uusia merkityksiä, jotka heijastelevat katsojan sosiaalista ja kulttuurista taustaa.

Kuvataiteilija Teemu Mäen (2017, 372) mukaan taidekokemus voi uudistaa käsityksemme itsestämme, muista ihmisistä ja elämästä tunteiden ja ajatusten kautta. Nämä tärkeät muutokset voivat olla aluksi huomaamattomia ja paljastua

vasta ajan myötä. Mäki on myös kirjoittanut tunteiden ja rationaalisen ongelmanratkaisukyvyyn kehittämistä taiteessa. Hänen mukaansa tiedostamisen avulla tunteet voivat kasvaa ja saada uusia ulottuvuuksia, mikä estää mielen turtumisen ja pitää kokemusmaailman elinvoimaisena. (Mäki 2014.) Filosofi Esa Saarisen (2023, 167–169) mukaan omien tunteiden ja ajatusten tunnistaminen on tärkeä sysäys toimintaan. ”Ajattele todellisia ajatuksia ja tunne todellisia tunteita.” Tämä Saarisen periaate on ollut yksi tärkeä lähtökohta taiteessani, opinnäytetyöni aihevalinnassa sekä sen yleisökyselyn kysymysten muodostamisessa. Taide voi virittää tunteita ja ajattelua aktivoitumaan, mikä voi johtaa merkityksellisempään elämään – muutokseen tai jonkin uuden asian oivaltamiseen.

2.1 Taiteeni ja luomisprosessini kokemuksellisuus

Taiteellisen toiminnan tekijälle hänen käytäntönsä syntyy tekemisessä, jossa ajattelemista ohjaa aistinen, joka on käsien ja silmien koordinaatiota ja kaikkea muuta, mikä on välittömässä yhteydessä maailman kanssa (Varto 2017, 40).

Jokaisen taiteilijan luomisprosessi on ainutlaatuinen. Usein taiteilijat ammentavat inspiraationsa omasta kokemusmaailmastaan tai hyödyntävät taiteessaan aikaisempia perinteitä ja teemoja. Taiteilija Jaana Saarion (2005, 94–96) mukaan taiteilija luo taidettaan henkilökohtaisen suodattimensa läpi havaitsemastaan maailmasta, jossa teos syntyy. Tässä luomisprosessissa hän ottaa huomioon taidemaailman, sen historian, oman tuotantonsa kokonaisuuden ja muut tekijät. Tutkija Jaana Parviaiselle (1994, 16–17) *”Luomisprosessi on kokonaisvaltainen oppimisprosessi, joka sisältää taiteilijuuden, taiteen, ilmaisun, visuaalisen ajattelun, taiteellisen ajattelun, ajattelun yleisesti, kehollisuuden, aistisuuden ja lopulta ihmisenä olemisen merkityksen oppimista.”*

Taiteeni luomistyö vaatii minulta tunteiden, ajatusten ja ideoiden tunnistamista ja jäsentämistä haluamaani muotoon. Uusien ideoiden ja tunne- tai ajatuspolkujen syntyyn johtava intuitio on arvaamaton ja alitajunnastani nouseva. Parhaiten saan sen kutsuttua esiin tekemättömyydessä tai

meditatiivisessa liikkeessä kuten kävely. Silloin ajatteluni pääsee harhailemaan löytäen ja nostaen esiin aina uusia tuoreita ajatuksia. Tiedolliseen kokemukseen pohjautuvassa luomisprosessissani kyse on valitsemisesta. Silloin valitsen aikaisemmin omaksumistani maalauksen rakentamisen tavoista ja välineistä ne, jotka mielestäni parhaiten soveltuvat työn alla olevan maalaukseni toteuttamiseen haluamallani tavalla.

Taiteellinen luominen syntyy ja kasvaa ajattelussani monien erilaisten elementtien synteessä jo kauan ennen kuin aloitan työskentelyni. Kaikki siinä käyttämäni aiheet, menetelmät ja valinnat ovat kehittyneet epäonnin, epäonnistumisten sekä onnistumisten tuloksena. Kerään koko ajan raaka-aineita maalauksiini tietoisesti ja tiedostamatta. Tämä inspiroiva valikoitu aines kumpuaa kiinnostavista keskusteluista, kokemuksistani ja havainnoistani intuitiivisesti ja vaistonvaraisesti löytäen. Ne voivat myös olla joko tuoreita, uusia ahaa-elämyksiä tai jo hyväksi havaitsemiani, aiemmin oppimaani taitoa ja tietoa. Koska taiteeseeni valitsemani elementit heijastavat arvojani, muistojani, unelmiani sekä kiinnostuksen kohteitani, teokseni valmistuttua katsojan edessä se edustaa juuri sitä, kuka olen.

Haluan luoda tunteita ja ajattelua stimuloivaa taidetta, johon pyrin maalaamalla viitteellisesti. Tällöin maalaukseni eivät paljasta sisältöään välittömästi vaan houkuttelevat katsomaan uudelleen. Kiehtovaa on myös se, miten metaforien avulla voin luoda yhteyksiä erilaisten elementtien, teemojen ja kontekstien välille. Taidehistorioitsija Ernst Gombrichin (Kuusamo 1990, 12) mukaan merkityshakuisuus on keskeisessä osassa, kun teemme havaintoja. Haluamme tulkita asioita ennako-odotustemme ja kulttuurisen taustamme mukaisesti. Havainnointi sisältää syventymistä, jatkuvaa poissulkemista ja uudelleentulkinnan prosesseja. Siksi pidän todennäköisenä, että löytämällä maalauksesta uusia ja monitasoisia merkityksiä, katsoja voi kokea teoksen syvällisemmin verrattuna siihen, jos teos olisi suoraviivaisempi tai helpommin ymmärrettävissä.

2.2 Maalausteni perusta ja metaforat

Taide on metaforia käyttävä väline sosiaalisen kokemuksen ilmaisussa. Jokainen elämän kuvaus on ihmisen luoma vertauskuva, metafora elämän joistakin puolista. Maailman ymmärtäminen perustuu metaforien kautta siihen, että abstrakteja asioita käsitellään ja konkretisoidaan asioiden avulla. (Karhu 2013, 46, 49.)

Galleria Pihaton maalauksissani esittäytyvät naishahmot kuvaavat ruumiillisuutta ja ovat siten ehkä myös omakuviani. Metaforina ne ovat esityksiä naiseudesta, ihmisenä olemisesta ja minuudesta. Kuvataiteilija Mika Karhun (2013, 46, 55) mukaan ruumiillisuus on keskeinen metaforallinen väline, jolla taiteilija ilmaisee erilaisia kokemuksen tiloja taiteessaan. Ruumiillisuudessa kiinnitän huomiota siihen, miten ja missä konteksteissa esitän kehoja tai hahmoja maalauksissani. Sekä myös siihen, miten kehot asemoituvat suhteessa toisiinsa ja suhteessa katsojaan. Karhu (2013, 56, 57) esittää, että taiteilija voi kuvata kokemuksellisia tiloja käyttäen eleitä ja mukauttamalla kehon uusiin mittasuhteisiin tai varioimalla perspektiiviä sekä kuvakulmia. Asetan kehot usein symmetrisesti maalauksen tilaan. Peilimetafora on monitulkintainen ja sitä on käytetty kerroksellisesti eri taiteenaloilla. Peilautuvuus tai toisto synnyttää mielestäni maalaukseen kiinnostavaa dialogista tarinallisuutta ja intensiteettiä. Voi olla, että käsittelen näin maalauksissani sisarsuhdettani pikkusisareeni, joka on ollut läpi vuosien tiivis ja siten minulle tärkeä ja puhutteleva. Tai ehkä käyn dialogia oman itseni kanssa, sillä maalauksen kautta voin nähdä oman ruumiillisen itseni tai sen, mitä tunnen. Symmetrian käyttö tuo maalauksiini myös sommittelullista harmoniaa, kun pinta jakautuu tasaisesti samanmuotoisiin tai sävyisiin väripintoihin.

Myös katse on tärkeä ruumiillisuuden metafora. Maalauksessa katse kiinnittää katseen, koska se sisältää voimakkaan tunnesignaalin. Katseesta katsoja pyrkii löytämään suuntaa, sekä kasvojen piirteitä ja ilmeitä, jotka kertoisivat esittävän emootioista. (Karhu 2013, 57.) Maalauksissani katseen merkitys ruumiillisuuden osana on keskeinen, ja se kumpuaa ehkä nuoruuden kokemuksistani, kun olin koulukiusattu. Ainoa ja mielestäni joissakin tilanteissa tehokas keino puolustautua oli suora, hieman uhmaava viileä katseeni. Juuri tästä syystä en

koe maalausteni kehoja objekteiksi vaan dialogissa oleviksi aktiivisiksi toimijoiksi. Myös aikuisena olen kokenut ulkopuolelle jäämisen tunteita, joista kumpuaa jokin uhma ja samalla halu yhteyteen. Ehkä nuo tunteet heijastuvat myös maalausteni kasvoista.

Luonto on myös tärkeä maalausteni metaforallinen elementti, joka yleensä esittäytyy ruumiillisuuden taustalla kasvillisuutena. Olen pyrkinyt kuvaamaan sen viitteellisesti itsenäisenä ja villinä. Ehkä kuvaan näin luonnon kautta kaipuutani kiireettömään paikkaan tai olotilaan, irrottautumista todellisuudesta. Taidehistorioitsija Altti Kuusamon (1990, 135) mukaan ”luonto on silloin samaistumiskaipuun metafora”. Maalauksissani kuvaan myös eläinmetaforien avulla ihmisen yhteyttä luontoon. Karhu (2013, 57) esittääkin, että taiteilija voi kuvata ihmistä osana luonnon viettimaailmaa eläinmetaforien avulla. *Perhosten kuningatar* -taidenäyttelyssäni eläinmetafora perhonen ohjaa maalausten katsojien ajattelua jo näyttelyn nimessä sekä maalausten aiheissa.

1. *Onnen aika*
2019-23
öljy ja akryyli kankaalle
120 x 68 cm
2. *Elämänilo*
2023
akryyli levyllä
29,5 x 43 cm
3. *Aina lähelläsi*
2023
öljy ja akryyli
kankaalle
90 x 90 cm
4. *Rakkauden
elementit*
2022
öljy ja akryyli
kankaalle
160 x 120 cm
5. *Perhosten
kuningatar*
2023
öljy ja akryyli
levylle
160 x 120 cm
6. *Minä Sinä Me*
2023
öljy ja akryyli
levylle
160 x 120 cm
7. *Metsä hehkuu valoa*
2020
öljy levyllä
19,5 x 22,5 cm
8. *Olemisen keveys*
2020-23
akryyli kankaalle
147 x 255 cm
9. *Edenin puutarhassa*
2020-23
öljy ja akryyli levyllä
130 x 120 cm
10. *Herääminen*
2022-23
öljy ja akryyli
kankaalle
95 x 160 cm
11. *Viettely*
2023
öljy ja akryyli levyllä
130 x 120 cm
12. *Uskon unelmiin*
2022
öljy ja akryyli kankaalle
85 x 71 cm
13. *Maailma on minun*
2022
öljy ja akryyli kankaalle
45 x 45 cm

Kuva 1. Kuvakooste *Perhosten kuningatar* -näyttelyn maalauksista.

3 Opinnäytetyön toteutus, aikataulu ja menetelmät

3.1 Opinnäytetyön toteutuksen aikataulu

Opinnäytetyöni alussa syksyllä 2022 pohdin taiteilijana opinnäytetyölleni kiinnostava kehityskohdetta ja sen kontekstia. Valitsin oman taiteilijuuteni kehittämisen, jossa keskeisenä tavoitteena on taiteellinen ilmaisu ja ammatillinen osaaminen. Minulle tärkeää on myös taiteeni esittäminen ja se, että taiteellani on vaikutusta ihmisten mielissä. Tätä ajatellen laadin kehityshankkeelleni suunnitelman, joka käsitti hankkeen kontekstin, rakenteen, toteutuksen ja aikataulun. Taiteilijuuteni kehittämisessä päätin hyödyntää taiteeni katsojien kokemuksia, mikä onnistuisi rakentamalla opinnäytetyöni taidenäyttelyni ympärille ja käyttämällä apuna laadullisia tutkimusmenetelmiä, kuten yleisökyselyä ja sisällönanalyysiä.

Suunnitteluvaiheen jälkeen aloitin sopivan näyttelytilan etsimisen sekä hain apurahoja näyttelykulujen kattamiseksi. Näyttelytilaksi varmistui Galleria Pihatto Lappeenrannassa, ja sain pienen apurahan lahtelaiselta Kauno ry:ltä. Kun näyttelytila oli tiedossa, aloitin toiminnallisen projektiosuuden, jossa maalasin näyttelyyn esille tulevia maalauksia. Toiminnallinen projektiosuus jatkui keväällä 2023 *Perhosten kuningatar* -näyttelyn ja yleisökyselyn toteutuksella. Niiden päätyttyä aloitin opinnäytetyöni kirjallisen osan kirjoittamisen ja yleisökyselyn vastausten analysoinnin. Turun AMK:lle tuli myös jättää opinnäytetyön lopullinen suunnitelma hyväksyttäväksi. Sen perustelujen muotoilu kirjalliseen ja johdonmukaiseen muotoon osoittautui haastavaksi. Lähetin useita suunnitelmia hyväksyttäväksi, ja ne kaikki vaativat aina lisähiomista. Kesällä 2023 sain lopulta suunnitelmani hyväksytyksi. Opinnäytetyöni kirjoittamisen apuna on ollut koulutusryhmäni *Taiteen uudet kontekstit* -opiskelijoista koostuva pienryhmä *Mitä me taiteilijat* sekä tuutoriopettajani. Tapaamiset ryhmän kanssa verkossa autoivat käsittelemään opinnäytetyöhöni liittyviä ongelmia ja toimimaan vertaistukena ryhmän muille jäsenille. Helmikuussa 2024 jätin opinnäytetyöni väliarvioitavaksi ja toukokuussa lopulliseen tarkastukseen.

Laadullisten tutkimusmenetelmien hyödyntäminen on ollut keskeistä opinnäytetyössäni. Näyttelyni yhteydessä yleisökyselyn avulla keräsin katsojilta heidän katsomiskokemuksiaan käsitteleviä vastauksia. Sisällönanalyysin avulla jäsensin vastaukset loogisempaan muotoon, mikä helpotti päätelmien tekemistä. Analyysiprosessissa jaoin tekstiaineiston sanoiksi ja ilmaisuiksi, minkä jälkeen teemoittelu auttoi järjestämään aineiston teemoihin, kategorioihin ja alateemoihin. Analyysin yhteydessä raportoin tulokset ja tein päätelmiä, joita reflektoin aiemmin kirjoitettuihin teoreettisiin teksteihin sekä omaan taiteelliseen työskentelyyni.

Opinnäytetyöni loppupäätelmissä otin huomioon asiantuntijan Taina Myllyharjun aikaisemman maalauksistani antaman kokemuksellisen luonnehdinnan, jonka hän esitti taidenäyttelyni *Syvyyksiin* avajaispuheessa vuonna 2017 Keskusgalleriassa Tampereella. Vertasin asiantuntijan puhetta yleisökyselyn vastauksiin ja sijoitin sen kokemukset analyysini kategorioihin ja teemoihin. Loppupäätelmässä pohdin myös, miten yleisökyselyn vastaukset ovat vaikuttaneet taiteeni luomisprosessiin ja kerron miksi suosittelen hyödyntämään opinnäytetyöni yhteydessä syntynyttä taiteen kehittämisen menetelmää.

OPINNÄYTETYÖN AIKATAULU	
Projektisuunnitelma	syys-marras 2022
Näyttelypaikan hakeminen	syys-loka 2022
Apurahojen hakeminen	syys 2022-helmi 2023
Kirjallisen osuuden suunnitelma	tammi-touko 2023
Kirjallisen osuuden suunnitelman I jättö	tammi 2023
Kirjallisen osuuden suunnitelman II jättö	touko 2023
Kirjallisen osuuden suunnitelman III jättö	kesä 2023
Lähdeaineistoon tutustuminen	tammi 2023-maaliskuu 2024
Taiteellinen työskentely	syys 2022-maaliskuu 2023
Lehdistötiedote gallerialle	helmi 2023
Ripustussuunnitelma	helmi 2023
Näyttely	huhti 2023
Yleisökysely	huhti 2023
Analyysi, viimeistely, arviointi	touko-syys 2023
Opinnäytetyön kirjoittaminen	heinä 2023-helmi 2024
Vertaistyöskentely	syys 2023-helmi 2024
Väliarviointiin jättö	helmi 2024
Puhtaakiskirjoitus	maaliskuu-touko 2024
Palautus	touko 2024

Taulukko 1. Opinnäytetyön aikataulu.

3.2 Toiminnallisen projektiosuuden kuvaus

Mika Karhu: Maalauksia ei ole ilman katsojaa, ja näin myös katsojan käyttämä tila tulee osaksi maalauksen tilaa (Karhu 1/2004, 48).

Opinnäytetyöni toiminnallisessa projektiosuudessa yhdistyivät taidenäyttelyni sekä yleisökysely. *Perhosten kuningatar* -taidenäyttelyssä Galleria Pihatossa Lappeenrannassa 29.3.-21.4.2023 oli esillä kolmetoista öljyväri- ja akryylimaalauksiani, jotka olin toteuttanut vuosina 2020–23. Näyttelytila on suuri 160 neliömetrin yhtenäinen galleriatila vanhassa entisöidyssä kavinavetassa. Tila sopii hyvin taiteen esittämiseen, sillä sen valkoiseksi kalkitut seinät ja hyvä valaistus tarjoavat taiteelle upeat puitteet. Galleria on myös melko tunnettu taiteilijoiden keskuudessa. Esimerkiksi useampi Taidemaalariiliiton jäsentaitelija on pitänyt siellä näyttelyitä.

Kuva 2. Taidenäyttely *Perhosten kuningatar* Galleria Pihatossa. Kuva: Jukka Kosonen, Koivu Visuals.

Päätin rakentaa opinnäytetyöni taidenäyttelyni ympärille, koska koin sen olevan luontevin keino luoda yhteys taiteeni katsojiin, olla dialogissa heidän kanssaan ja saada palautetta maalauksistani. Kuusamon (1990, 17, 19) mukaan taidenäyttelytilanteessa syntyy kuvan ylitys, jossa taiteilija siirtyy taka-alalle sivuuttaen oman intentionaalisuutensa. Näyttelytila ja tilanne saavat katsojissa aikaan intensiivisen ja keskittyneen tarkastelun tilan, jossa heidän odotuskynnyksensä alenee. Tämän seurauksena he voivat huomioida näkemästään taiteesta yllättäviä asioita.

3.3 Yleisökysely taidenäyttelyn osana

Kokemuksesta irrottamisen jälkeen merkitykset kiinnittyvät sanoihin ja kulkeutuvat sanojen mukana ihmiseltä toiselle (Reimer 2003, 136).

Amerikkalaisen musiikinopettajan Bennett Reimerin (2003, 136) lause on inspiroinut minua yhdistämään taidenäyttelyn ja yleisökyselyn. Siten sain kerättyä ja analysoitua maalausteni katsojien katsomiskokemuksia. Tässä kappaleessa kerron miten yleisökyselyä ja analyysin yhdistelmää voi taiteilija tai

näyttelyn järjestäjä hyödyntää. Esittelen prosessin kulkua analysoiden ja jäsentäen yleisökyselyn tuloksia käyttäen sisällönanalyysin teemoittelua sekä teen päätelmiä vastausten ilmaisuista, niiden esiintyvyydestä sekä suhteellisista osuuksista.

Taiteilija Soile Yli-Mäyry on hyödyntänyt yleisökyselyä väitöskirjassaan, jossa hän tutkii omien näyttelyidensä yleisön kokemuksia eri maissa. Hän on käyttänyt sitä esitutkimuksen tavoin luomaan kokonaiskuvaa tulevan näyttelynsä yleisöstä. Koska Soile Yli-Mäyryn näyttelyt ovat keskittyneet pääsääntöisesti Kaukoitään, niiden kohteiksi ovat tarkentuneet Kiina, Japani sekä Suomi. Kyselyn avulla hän on voinut kartoittaa ja verrata eri maiden sosiaalisia rakenteita muun muassa muuttujia, jotka liittyvät esimerkiksi tutkittavien yleisöjen sosiaaliseen taustaan, kuten ikä, sukupuoli, ammatti jne. Yli-Mäyryn kyselylomake koostuu vaihtoehtokysymyksistä sekä avoimista haastattelukysymyksistä. Ne ovat mahdollistaneet kokemusten sisältöjen merkitysten analysoinnin ja vastanneet tutkimusongelmiin, jotka liittyvät erilaisten kokemusdimensioiden vertailuun eri maissa, sekä kokijatyyppien muodostamiseen. (Yli-Mäyry 2011.)

Järjestin taidenäyttelyni yhteydessä yleisökyselyn, joka on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmä. Sen avulla pyrin selvittämään maalauksieni herättämiä ajatuksia ja tunteita katsojien kokemusmaailmassa. Halusin tietää, miten he näkivät ja kokivat maalaukseni oman viitekehänsä kautta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on paljastaa aineistosta aiemmin tunnistamattomia elementtejä, rakenteita sekä merkityksiä (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen 2010, 16). Tutkija pyrkii eläytymään tutkittavien kokemuksiin ja ymmärtämään ilmiöitä heidän omista lähtökohdistaan. Tutkimuksessa todellisuus koetaan, ja kohtaamisten tulokset käsitteellistetään. On tärkeää, että tulokset myös tuottavat yhteisesti jaettavaa tietoa, joka toimii perustana kuvataiteellisen tutkimuksen tradition kehittymiselle. (Kiljunen & Hannula 2001, 26.)

Sijoitin kyselyn lomakkeet näyttelytilaan maalausteni yhteyteen, niin että vastaajat pystyivät tarkastelemaan teoksiani vastatessaan kysymyksiin. Lomakkeiden yhteyteen olin laittanut ilmoituksen, jossa kerroin yleisökyselyn

kuuluvan osana opinnäytetyötäni Turun Ammattikorkeakoulussa. Siinä pyysin vastaajia hyväksymään vastaustensa käytön.

Yleisökyselyssä esitin kolme kysymystä:

Kysymys 1: Herättikö joku maalaus sinussa tunteita ja millaisia?

Kysymys 2: Herättikö joku maalaus sinussa ajatuksia ja millaisia?

Kysymys 3: Oletko nähnyt Katja Härkin jollakin somealustalla? Tähän esitin rastitusvaihtoehtoja: En ole, Instagram, Facebook, TikTok, YouTube, Twitter.

Suunnitellessani kysymyksiä halusin hyödyntää omaa rooliani ja vaikutustani. Siispä tietoisesti esitin ne osoittamaan haluamaani suuntaan. Ohjasin ne ajattelun ja tunteiden kokemuksiin, koska pidin niiden merkitystä taidekokemuksessa erityisen tärkeänä.

Katja Härkki / Perhosten kuningatar

Yleisökysely

Herättikö joku maalaus sinussa tunteita ja millaisia?

Herättikö joku maalaus sinussa ajatuksia ja millaisia?

Oletko nähnyt Katja Härkin jollakin somealustalla?

En ole TikTok Instagram

Facebook YouTube Twitter

Hyväksyn vastausteni käytön tutkimuksessa,
joka on osa Katja Härkin opinnäytetyötä Turun AMK:ssa.

Kuva 3. Yleisökyselylomake.

3.3.1 Sisällönanalyysi jäsentää yleisökyselyn vastaukset

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla pystyin järjestämään yleisökyselyn hajanaiset ja rönsyilevät vastaukset loogiseen ja analysoitavaan muotoon. Siten se myös mahdollisti vastauksista päätelmien tekemisen. Tavoitteena analyysissa on tiivistää ja yleistää tutkimuskohteen kuvaus selkeäksi informaatioksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 122). Analyysin pääpaino on aineistossa itsessään, siten se ei nojaa ennalta määriteltyyn teoriaan (Eskola & Suoranta 1998, 83). Analyysi myös muodostuu tutkijan näkökulman sekä tutkimusongelman ja -kysymysten asettelun mukaan (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen 2010, 10). Toteutin analyysini näkökulmastani, jossa halusin selvittää maalausteni vaikuttavuuden katsojien tunteisiin, ja ajatteluun sekä selvittää aikaisemman tunnettuuteni somen kautta.

Analyysin aloittamista edeltää aineistoon tutustuminen, sen järjestäminen ja luokittelu. Niissä pohjustetaan aineiston kanssa käytävää keskustelua, jossa löydösten tulkitseminen mahdollistaa tulosten suhteuttamisen aiempiin tutkimustuloksiin ja teoreettisiin keskusteluihin. (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen 2010, 10.) Aloitin aineistolähtöisen sisällönanalyysin tutustumalla yleisökyselyn vastauksiin kokonaisuutena lukemalla ne läpi sana sanalta useaan kertaan. Seuraavaksi numeroin ja skannasin alkuperäiset vastaukset kuvatiedostoina Google Driven -kansioon varmistaakseni tiedostojen pitkäaikaisen säilymisen. Tämän jälkeen esikäsittelin käsin kirjoitetut vastaukset litteroimalla tekstin puhtaaksi jättämättä siitä mitään pois. Myös tämän tiedoston tallensin Google Driven -kansioon.

Sisällönanalyysin suorittamisen alussa on tärkeä määritellä, mitä käyttää analyysin perusyksikkönä. Tämä yksikkö voi olla sana, lause tai ajatuskokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Valitsin analyysiyksiköiksi ilmaisuja, jotka ovat joko sanoja tai lyhyitä lauseita ja jotka liittyvät tunne- ja ajattelukokemuksiin. Siten ne myös parhaiten vastasivat yleisökyselyn tutkimuskysymyksiini. Monivalintakysymykseen taas tuli antaa vastaus rastittamalla, eikä siinä siksi ollut ilmaisuja. Miles ja Hubermanin mukaan

Ilmaisut löydetään pelkistämällä tekstiaineisto ja jakamalla se osiin. Tässä prosessissa aineistosta poistetaan turhat tiedot, jotta voidaan keskittyä tutkimustehtävää kuvaaviin ilmaisuihin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.) Pelkistin siis aineiston ja karsin pois kaikki ylimääräiset sanat. Kun analysoitava tutkimusaine oli oikeassa muodossa, käytin sen järjestämisessä apuna teemoittelua, joka on myös yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. Siinä tutkittava aineisto pilkotaan ja järjestetään aihepiireittäin, jotta voidaan vertailla teemojen esiintymistä aineistossa ja selvittää, mitä ja mistä sisällöistä ne kertovat (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Analyysissäni järjestin tutkimusaineiston ilmaisut teemoihin ja kategorioihin niiden aiheiden ja merkitysten perusteella. Pääteemoiksi valikoituivat tunne- ja ajattelukokemukset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiäni. Pääteemojen alle luokittelin ja nimesin kategoriat aineiston aiheilmaisujen mukaan sekä niiden alle alateemat, jotka vielä tarkemmin kuvaavat ilmaisuja. Pyrin viemään analyysiäni eteenpäin keskustelevalle ja tuloksia pohtivalle asenteella käyttäen tutkimuksellista lähdeaineistoa. Olen niihin reflektoinut johtopäätöksiäni ja rinnastanut analyysissäni löytämiäni havaintoja. Liittämällä opinnäytetyöni teoreettisiin pohdintoihin ja nykyhetken käytännön haasteisiin, se tarjoaa lukijoille uudenlaisen näkemyksen aiheeseen tai ilmiöön.

Yksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin kiinnostava piirre on ollut sen ennalta-arvaamattomuus. Analyysissä aineisto ohjaa teemojen ja kategorioiden muodostusta siten, että etukäteen on vaikea määrittää niiden ilmenemistä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127). Laadullisen analyysin toteuttajana tutkijan tulee analysoida aineistoa mahdollisimman systemaattisesti ja olla tietoinen siitä, että hän on tutkimuksen keskeinen tutkimusväline (Eskola & Suoranta 1998, 211). Puhtaita havaintoja ei ole, vaan niihin vaikuttavat aina analyysissä käytetyt käsitteet, tutkimusasetelmat ja -menetelmät sekä tutkijan omat valinnat. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109.) Olen pyrkinyt päätelmiä tehdessäni olemaan tietoinen analyysin tekijänä tästä subjektiivisuuden ongelmasta ja analysoidessani olen pohtinut, miten oma toimintani on voinut vaikuttaa prosessiin ja saamiini vastauksiin sekä niiden tulkintoihin.

3.3.2 Analyysin raportointi ja laskennalliset tulokset

Taidenäyttelyni yleisökyselyssä tiedustelin, mitä tunteita ja ajatuksia maalaukseni katsojissa herättivät sekä kuinka moni oli nähnyt minut sosiaalisen median kautta. Lomakkeessani oli kaksi avointa kysymystä, joihin toivoin saavani vastaukset kirjallisesti, ja yksi monivalintakysymys, johon vastattiin rastittamalla. Kyselyyn vastasi 72 näyttelyvierasta. Hienoa, että niin moni, 10,53 % 684 kävijästä päätti omistaa aikaansa katsomiskokemustensa jakamiseen kyselylomakkeen kautta. Yhteensä sain 193 vastausta, joista 128 oli vapaasti kirjoitettua ja 65 rastitettua vastausta. Litteroituani vastausten tekstiaineiston paremmin analysoitavaan muotoon laskin koko aineiston sanojen määräksi 742. Pilkkottuani vastaukset ja poistettuani niistä ylimääräiset sanat ilmaisujen eli analyysiyksiköiden kokonaismääräksi tuli 376.

Olen yllättynyt ja ilahtunut vastausten voimallisuudesta sekä niiden suuresta määrästä. Yleisökyselyn vastausten perusteella päättelen, että maalauksillani on kyky tuoda katsoja omien kokemustensa äärelle sekä herättää heissä uusia oivalluksia. Vastaukset tunne- ja ajattelukysymyksiin osoittavat, että katsojat kokivat maalaukseni omasta näkökulmastaan ja elämäkokemuksestaan käsin. Ne heijastavat katsojien henkilökohtaisia toiveita, haluja, pelkoja, epävarmuuksia sekä rauhan ja onnen tunteita. Vastausten perusteella koen myös, että maalausteni kautta monet tulivat tietoisiksi tietyistä heitä vaivanneista asioista. Deweyn mukaan ajattelulla on keinoja käsitellä menneitä tapahtumia, kun me asennoidumme tulevaan. Tällöin alitajunnasta kumpuavan ajattelun tulokset tulevat tietoisuuteemme mahdollisista arvoista kertovina emootioina: ilona, suruna, pelkona, nautinnon ja onnen tunteina. (Määttänen 2012, 120–121.)

Esittelen seuraavaksi yleisökyselyn vastausten analysoinnissa käyttämäni teemoittelun rungon, eli miten jäsentelin aineiston eri teemoihin ja kategorioihin. Se sisältää: pääteemat, niiden alla olevat kategoriat ja alateemat. Selventääkseni teemojen ja kategorioiden luonnetta olen liittänyt jokaisen yhteyteen esimerkkisitaatin. Tutkimusraporteissa usein esitetään teemojen rinnalla sitaatteja aineistosta, sillä ne osoittavat, miten aihepiirit on erotettu ja

millä perusteilla tutkija on tehnyt teemoittelun (Eskola & Suoranta 1998, 176). Teemojen esiintyminen aineistossa voidaan nostaa esiin laskennallisina lukuina ja prosentteina, jossa kunkin teeman vastausten prosenttiosuus muotoutuu ilmaisujen numeraalisesta määrästä. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 135.)

Teemoittelun runko, vastausmäärät ja prosentit:

Perhosten kuningatar -taidenäyttely Galleria Pihatossa Lappeenrannassa 29.3.-21.4.2023

Näyttelyvieraat yhteensä 684, joista 72 vastasi

Vastausten kokonaismäärä 193, joista kirjoitettua 128 ja 65 rastitusta

Ilmaisujen kokonaismäärä 376

	Ilmaisut:	Prosenttiosuus teeman ilmaisuista:
Pääteema 1: Tunnekokemukset	201	
Positiiviset tunteet -kategoria	171	85,07 %
Alateemat:		
<i>Positiivisuus</i>	98	
<i>Rakkaus ja erotiikka</i>	25	
<i>Rauha</i>	23	
<i>Uteliaisuus</i>	25	
Negatiiviset ja epävarmat tunteet -kategoria	30	14,93 %
Alateemat:		
<i>Inho</i>	7	
<i>Pelko</i>	7	
<i>Suru</i>	8	
<i>Epävarmuus</i>	8	
Pääteema 2: Ajatuskokemukset	175	
Ymmärtämiseen pyrkiminen -kategoria	114	65,54 %
Alateemat:		
<i>Sisältö ja sen merkitys</i>	60	
<i>Muoto ja tekniikka</i>	48	
<i>Vertailu</i>	6	
Omaan elämään liittyminen -kategoria	61	34,46 %
Alateemat:		
<i>Seksuaalisuus</i>	7	
<i>Elämänkulku</i>	36	
<i>Rauha</i>	12	
<i>Luonto</i>	6	
Rastituskysymys:		
Oletko nähnyt Katja Härkin jollakin somekanavalla?	69	
<i>En ole</i>	55	
<i>Instagram</i>	7	
<i>Facebook</i>	2	
<i>TikTok</i>	4	
<i>YouTube</i>	1	
<i>Twitter</i>	0	

Taulukko 2. Teemoittelun runko, vastausmäärät ja prosentit.

4 Päätelmiä yleisökyselyn analyysin tuloksista

4.1 Maalausteni katsomiskokemukseen vaikuttaneet tekijät

Maalaukseni herättivät vastaajissa 201 tunneilmaisua ja 175 ajatusilmaisua. Useissa vastauksissa katsojat pohtivat omaa olemassaoloaan tavalla, jossa tunteet ja ajattelu kietoutuivat osittain yhteen. Kokemus ei ollut täysin tunnepohjainen tai rationaalinen, vaan se oli enemmänkin kokemuksellinen, pohdiskeleva, muisteleva tai jopa unelmoiva. Jo klassisessa dualismissa emootiot ja tieto eriteltiin kahdeksi erilliseksi alueeksi. Tunteet nähtiin ihmisen epäloogisena ja vaistomaisena osana, kun taas järki ja tiedon hankinta edustivat inhimillisyyttä, sielukkuutta sekä kykyä prosessoida ja ymmärtää maailmaa tunteista riippumatta. (Karhu 2013, 65.)

Ihminen on kokemuksessa aina sekä aktiivinen että passiivinen osapuoli, toimiva että kohteena oleva. Kokemus on ”kanava”, jonka kautta ihminen on erottamaton osa maailmaa. Kokemus ei peitä tai vääristä olevaa maailmaa, vaan paljastaa sen – ei kuitenkaan kokonaisuudessaan vaan juuri näiden tiettyjen tapahtumien osalta, jotka samanaikaisesti kytkeytyvät muihin kokemuksiin menneisyyden ja tulevaisuuden jatkumossa. (Karhu 2013, 68–69.)

Näyttelyssäni taiteen ohella katsojan katsomiskokemukseen ovat vaikuttaneet lukuisat tekijät. Näitä ovat voineet olla muun muassa näyttelyteksti, aiemmin saatu tieto näyttelystä, taiteilijasta tai teoksista, tilan ilmapiiri sekä keskustelut taiteilijan tai galleriatyöntekijän kanssa. Katsomisprosessissa katsoja on aktiivinen merkitysten tuottaja, joka taideteosta tarkastellessaan projisoi siihen omia lisämerkityksiään. Katsomiskokemus muodostuu siten tietoisesti tunnistamiemme kulttuuristen koodien, että alitajuisten prosessien pohjalta. Esimerkiksi katsojan oma taiteentuntemus vaikuttaa hänen tapaansa tulkita ja arvostaa katsomaansa taidetta. (Elovirta & Lukkarinen 1998, 77, 78, 80.)

Kuusamon (1990, 12, 17) mukaan teoksen katsomiskokemus on uppoutumisen tila, jossa teksti vaikuttaa merkittävästi kuvan tulkintaan. Olen valinnut tähän otteen taidenäyttelyni *Perhosten kuningatar* -näyttelytekstistä, joka oli esillä maalausteni yhteydessä. Teksti on osaltaan voinut vaikuttaa näyttelyvieraiden katsomiskokemukseen sekä siten myös yleisökyselyn vastauksiin.

Maalauksessa unenomainen surrealismi ja leikki ovat läsnä sekä teoksen sisällän muoto ja sisältö käyvät dialogia keskenään. Eroottinen lataus keimailee iholta hehkuissa väreissä. Dekadenssin mahdollisuus näyttäytyy kehojen asennoissa ja katkonaisissa pensselin vedoissa tyhjyyden tuntuina, katoavaisuutena ja ilakointina. (Härkki, *Perhosten kuningatar*.)

Näyttelytekstissä mainitsemani dekadenssi ajoittuu impressionismin ja symbolismin aikakauteen 1800-luvun lopulla. Suomalainen taidehistorian professori Riitta Konttinen (2000, 79) kuvailee taiteen sanakirjassa dekadenssia seuraavasti: ”*Dekadenssin villeinä pidettyihin aiheisiin liittyi uudenlainen ilmaisu, alkuun impressionistinen tai jälki-impressionistinen.*” Kun etsin dekadenssiin liittyvää lähdeaineistoa kirjahyllystäni ja selailin Mirkka Mattheiszenin kirjoittamaa teosta *Rappio ja renessanssi*, huomioni kiinnittyi Axel Gallénin maalaukseen *Viettelijätär*. Yllätyin havaitessani, kuinka paljon yhtäläisyyksiä siinä oli omiin maalauksiini niin aiheen kuin maalaustyylinkin osalta. Maalauksessa on alaston naisvartalo, joka katsoo suoraan katsojaan, pastellimaiset, valkoiseen taitetut värit sekä taustalla villi luonto. Maalauksen katkonaiset pensselinvedot ovat myös minulle ominainen maalaustapa, jonka avulla tuon esiin hetkellisen valon ja liikkeen sekä erillisyyden tunteesta kumpuavan tunnelman. Olen aiemmin selaillut kyseistä kirjaa ja tiesin maalauksen, mutta en ollut osannut yhdistää sitä näin läheisesti omiin teoksiini.

Kuva 4. *Viettelijätär*, 1890, öljy kankaalle. 51,5 x 42 cm. Gösta Serlachiuksen taidesäätiö, Mänttä.

4.2 Positiiviset tunteet ilmaisivat iloa, energiaa ja erotiikkaa

Yleisökyselyn vastauksista olen analyysissä erottanut kaksi pääteemaa:

Tunnekokemukset ja *Ajatuskokemukset*. Ne heijastavat katsojien tunteita ja ajatuksia heidän katsellessaan maalauksiani. *Tunnekokemukset* olen taas jakanut kahteen eri kategoriaan: *Positiiviset tunteet* sekä *Negatiiviset ja epävarmat tunteet*.

Näyttelyni maalauksissa käsittelin naisena olemisen teemoja sekä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. Maalausteni kuva-aiheiden ja tunnelman lisäksi katsojien tunteita ja ajatuksia ihmisenä olemisen kokemuksellisuuteen johdattivat myös niiden nimet, kuten: *Elämänilo*, *Onnen aika*, *Olemisen keveys*, *Rakkauden elementit*, *Maailma on minun*, *Minä Sinä Me* ja *Aina lähelläsi*.

Huomaan nimenneeni maalaukset positiivisessa hengessä. Kuusamon (1990, 120) mukaan maalauksen nimeäminen assosioi katsojan lukemaan teoksen merkkivirtaa tietyllä tavalla. Tämä saattaa myös olla yksi syy siihen, että maalaukseni herättivät yleisökyselyssä paljon enemmän positiivisia tunteita kuin negatiivisia. Positiivisia ilmaisuja oli yhteensä 171, mikä on 85,07 % kaikista tunneilmaisuista ja niitä kuvaa sitaatti: *"Näyttely oli kaunis, seksuaalinen, kevyt ja toi onnentunnetta upealla värinkäytöllään."*

Positiivisten tunteiden kategorian ilmaisut jaoin neljään alateemaan: *Positiivisuus, Rakkaus ja erotiikka, Rauha* sekä *Uteliaisuus ja valoisuus*. Alateema *Positiivisuus* sisälsi yhteensä 98 ilmaisua, jotka heijastavat kiitollisuuden ja ilon tunteita. Nämä tunteet heräsivät vastaajissa maalauksieni tai näyttelykokemuksen myötä, esimerkiksi ilmaisuina kuten: *"Kiitos", "Hieno näyttely", "Voimaannuttava", "Ihana"*. Ilmaisut ovat lyhyitä ja spontaaneja, kuvastaen välitöntä tunnereaktiota.

Alateemojen *Rakkaus ja erotiikka* sekä *Rauha* sisältämät ilmaisut ovat syntyneet maalauksen esittämästä sisällöstä tai sanomasta, joka on saanut katsojan tuntemaan rakkaudellisia tai eroottisia tunteita. *Rakkaus ja erotiikka* sisälsi yhteensä 25 ilmaisua, joista esimerkkeinä: *"Rakkaus", "Intohimo", "Hurmio", "Kielletty rakkaus", "Lihallisuus ja sen katoavaisuus"*. Esimerkkejä kategorian maalauksista, jotka herättivät eroottisia tunteita, olivat: *Olemisen keveys, Viettely ja Herääminen*, joka herätti katsojassa sitaatin: *"Myllerrys, intohimo, kehollisuus, kuusen tuoksu"*. Alateema *Rauha* sisälsi yhteensä 23 ilmaisua, joista esimerkkeinä: *"Rauhallisuus", "Keveys", "Lempeys", "Hiljentyminen", "Tasapainoisuus"*. Ne kertovat maalausteni herättäneen katsojissa keveyden ja rentoutumisen tunteita, joista eniten niitä herätti maalaus *Olemisen keveys*, kuten tämä sitaatti osoittaa: *"Lempeyttä ja rauhaa sekä yhdessä olemisen tunteita."*

Alateema *Uteliaisuus* sisälsi yhteensä 25 ilmaisua: *"Herääminen", "Etsintä", "Merkitys", "Ihmetys", "Löytäminen"*. Maalaukseni herättivät katsojissa uteliaisuutta ja toivat esiin uusia tai mystisiä näkökulmia, mikä innosti heitä tarkastelemaan teoksia eri etäisyyksiltä. Kauempaa katsottuna maalaukseni

muodostuivat selkeämmiksi kokonaisuuksiksi, kun taas läheltä katsojat havaitsivat niiden rakenteen ja yksityiskohdat. Maalausteni katsomiskokemus on johdattanut katsojat oivaltamaan uusia asioita myös heidän omassa elämässään, ja siten ne ovat luoneet heissä toiveikkuuden ja merkityksellisyyden tunteita.

Mielekkyyden avautuminen taiteessa on aina kokemus outoudesta, vieraan kohtaamisesta tutun merkityksellisyyden keskellä: ”Taide iskee auki keskellä olevaan avoimeen paikkaan, jonka avoimuudessa kaikki on toisin kuin yleensä”. (Luoto 2002, 189.)

Näin luonnehtii filosofi Gerald Bruns vaikuttavan taidekokemuksen katsojassa aiheuttamaa yllätyksellisyyttä. Myös Kantokorven (2005, 12, 47) mukaan ihmetyksen tunne on ihmisenä olemisen ydin. Samalla se on ongelma, joka liittyy ihmisen paikkaan osana erilaisia jännitteitä maailmassa. Mielestäni nämä ajatukset kertovat taiteen merkityksellisestä tehtävästä, jossa se pysäyttää katsojan tunteeseen ja sitä kautta ymmärtämään jotakin olennaista omaan elämään tai maailmaan liittyen.

Koska vastaukset osoittavat, että taiteellani pystyn vaikuttamaan ihmisten tunteisiin ja ajatteluun, taiteilijana minulla on myös yhteiskunnallinen rooli. Maalausteni avulla voin auttaa ihmisiä ymmärtämään maailmaa ja omaa elämää uudella tavalla. Se miten katsoja taiteilijan taidetta tulkitsee, voi tuoda esiin myös teoksen poliittisen ulottuvuuden. Kuitenkin tämä tulkinta on aina henkilökohtainen ja voi syntyä taiteilijan aikeista riippumatta. (Stewen & Haapalainen & Kaitavuori & Parvikko 2007, 49.)

4.3 Negatiivisten tunteiden ilmaisu nousivat ruumiillisuuden kohtaamisesta

Negatiivisia tunteita kuvaavat parhaiten sitaatit: ”*Liike, lihallisuus ja sen katoavaisuus*”, ”*Melkein pelkoa*”, ”*Puistattava, ensi ajatus nyljetty koira*”, ”*Mietitytti, että mitä esitti, oli tosi jännä!*” Pidän negatiivisia tunteita ja niiden kautta saamaani palautetta yhtä arvokkaina kuin positiivisia. Ne osoittavat maalausteni kyvystä herättää voimakkaita tunteita ja tarjoavat minulle taiteilijana siten arvokasta tietoa maalausteni voimallisuudesta. Deweyn (1980, 15, 23)

mukaan tunteet ilmentävät häiriötä yksilön ja hänen ympäristönsä välisessä tasapainossa. Tämän tasapainon palauttamisen pyrkimys muuntaa emotionaalisen kokemuksen tietoiseksi ajatusprosessiksi. Pohdin, voisiko tässä olla juuri se syy ja seuraus suhde, miten tunteet ja ajattelu toimivat keskenään.

Suurin osa negatiivisista tunneilmaisuuksista liittyi siihen, miten katsojat kokivat maalausteni esittämän ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden. Ne herättivät heissä positiivisten tunteiden rinnalla pelon, ahdistuksen ja inhon tunteita. Näyttelyni maalausten kuvastossa korostuivat nainen, luonto ja ihmisyyttä. Olen lähestynyt näitä aiheita dekadenssin hengessä, jossa metaforinen katse, ruumiillisuus, lihallisuus ja seksuaalisuus ovat keskeisiä. Yhteiskuntakriitikko ja feministi Camille Paglia näkee dekadenssin naisen, femme fatale -hahmon, perustuvan rakenteeseen, jossa naisen maanisen seksuaalinen luonto tunkeutuu järjestystä edustavan miehen reviirille ja yhteiskuntaan. (Mattheiszen 2004, 79, 81–82.) Dekadenssin nainen ruumiillisuudessaan koettiin uhkaavana yli sata vuotta sitten ja vielä edelleenkin sitä edustavat aiheet herättävät voimakkaita tunteita - positiivisia, mutta paljon myös negatiivisia. Olen järjestänyt negatiivisten tunteiden ilmaisut neljän alateeman alle: *Inho* 7 ilmaisua, *Pelko* 7 ilmaisua, *Suru* 8 ilmaisua sekä *Epävarmuus* 8 ilmaisua.

Filosofi Martin Heidegger esittää taideteoksen affektiivisena havaintokokemuksena, joka avaa meille maailman merkityskokonaisuuksina. Siinä totuus ja avoimuus korostuvat ja ne auttavat meitä ymmärtämään olemassaolomme mahdollisuuden itsemme kautta. (Luoto 2002, 75–76, 97.) Katsojat kokivat ehkä jotakin tämänkaltaista, omakohtaista, erityisesti *Herääminen*-maalaustani katsellessaan. Se sai heidät tuntemaan jotakin pelottavaa, lihallista tai jopa raadeltua, ehkä myös jotakin omakohtaista, joka liittyy tuskaan tai kärsimykseen. Maalauksessa aihe, muoto, sommittelu sekä värimaailma olivat ne tekijät, jotka herättivät katsojissa negatiiviset tunteet. Olen kuvannut siinä kaksi makuuasennossa olevaa naisvartaloa siten, että niiden esittävyttä, eli kehojen raajoja, voi olla vaikea hahmottaa heti. Ihonvärillä maalaamani muodot sekä kirkkaanpunaisella maalilla hahmottelemani muotojen ääriviivat korostavat maalauksen lihallisuutta ja eroottisuutta.

Katsoessaan maalauksiani negatiiviset tunteet nousivat esiin vastaajien omakohtaisista kokemuksista ja saivat heidät tuntemaan pelkoa, levottomuutta, uhkaa tai masennusta, kuten *Rakkauden elementit* -maalauksen herättämä sitaatti: ”*Ristiriitainen – pelottava – kipu – synnytys.*” *Onnen aika* -maalauksen sitaatti kuvaa taas surumielistä tunnetilaa. ”*Nosti ajatuksen itsetunnon heräämisen ristiriitaisuudesta: yhtäaikaisesta ilosta uuden edessä ja surusta menetetyistä ajasta.*” Vaikka vastauslomakkeista ei käy suoraan ilmi vastaajien sukupuoli, niiden muotoilu paljastaa vastaajan usein olevan naisen. Pohdin, että lisäämällä lomakkeeseen sukupuolen ja ikäryhmän kohdat olisin saanut vastaajien taustoista vielä paremman käsityksen.

Herääminen herätti näyttelyni maalauksista negatiivisten tunteiden lisäksi myös eniten epävarmoja tunteita, kuten ilmaisut: ”*En saanut ajatuksesta kiinni*” ja ”*Oli minulle outo.*” *Epävarmuus*-alateeman ilmaisut osoittavat, että maalaukseni ovat tuoneet esiin katsojille jotain epäselvää tai vierasta, mikä on aiheuttanut heissä epätietoisuuden tunteita. Muutama vastaaja koki myös epävarmuutta maalauksissani esiintyvistä hahmoista, kuten sitaatti kertoo: ”*Maalauksessa oli ehkä käytetty samaa mallia (naisen kuva).*” Olen maalauksissani käyttänyt omien kuvieni lisäksi internetistä tai kirjoista löytämiäni kuvia ja käyttänyt niitä viitteellisesti naishahmojen aihioina. Jatkossa aion käyttää vielä enemmän omia kasvojani ja kehoani mallina. Ehkä siten pystyn välittämään vielä vahvemman katsomiskokemuksen.

4.4 Ajattelun ilmaisut analysoivat maalauksia ja pohtivat omaa elämää

Ajatteleva minuus on klassisen filosofian mukaan se varma piste, johon kaikki muu epäily voidaan suhteuttaa. Vaikka aistimme ja ulkomaailman todellisuus voivat olla kyseenalaisia, itse ajattelutoiminnan olemassaolo – oma minuus – on kiistaton. (Karhu 2013, 65.) Yleisökyselyni ajatteluilmaisut kertovat, että maalaukseni ovat haastaneet ihmisiä ajattelemaan. Jokin maalauksissani on pysäyttänyt tai herkistänyt heidät omien ajatustensa äärelle. Yleisökyselyn tulosten analyysin teemoittelussa olen jakanut toisen pääteeman

Ajatuskokemukset kahteen kategoriaan: *Ymmärtämiseen pyrkiminen* ja *Omaan elämään liittyminen*.

Ymmärtämiseen pyrkiminen -kategoriassa ilmaisut kertovat, että maalaukseni innoittivat katsojia ajattelemaan jotakin merkityksellistä, ajankohtaista tai puhuttelevaa. He pohtivat maalausteni sisältöjen sanomaa, tarkoitusta ja vaikutusta. Tässä kuvan ja symbolin tulkinta oli tärkeässä roolissa. Taidehistorioitsijan Ernst Gombrichin mukaan havaitseminen on aktiivinen prosessi, jota ohjaa katsojan tulkinnan tarve, jossa merkitykset nousevat symbolisesta systeemistä. (Kuusamo 1990, 12, 15.) Olen jakanut *Ymmärtämiseen pyrkimisen* ilmaisut kolmeen alateemaan: *Sisältö ja sen merkitys*, *Muoto ja tekniikka* sekä *Vertailu*.

Sisältö ja sen merkitys -alateema sisältää 60 ilmaisua ja sen sitaatti havainnoi ajatuksia maalauksesta *Minä Sinä Me*. ”*Ymmärrystä, millaista voi olla kahden eri ihmisen välillä = perhonen yhdistää.*” Tässä alateemassa maalausteni aiheet, symbolit ja viestit herättivät katsojissa erityistä huomiota, kun he tarkastelivat teoksiani eri etäisyyksiltä, kuten ilmaisut ”*Hahmot*”, ”*Katse*”, ”*Luonto*”, ”*Perhonen*”, ”*Tähti*”, ”*Naisenergia*”, ”*Kolmiulotteisuus*”.

Muoto ja tekniikka -alateeman ilmaisut pohtivat maalauksieni visuaalisia piirteitä ja niissä käyttämiäni yksityiskohtia ja tekniikoita. Teema sisältää yhteensä 48 ilmaisua. Karhun (2013, 69) mukaan jokainen katsoja rakentaa teoksen uudelleen omassa mielessään, liittäen siihen aikaisempia kokemuksiaan. Näin teos saa uusia tulkintoja. Tämä kertoo taideteoksen kokemuksellisesta luonteesta, joka syntyy taiteilijan saamien ja omaksumien merkitysten kautta. Ne kulkeutuvat katsomiskokemuksessa katsojalle, joka tulkitsee taas taideteoksessa häntä itseään kiinnostavia merkityksiä omassa viitekehysessään.

Vertailu-alateeman 6 ilmaisua rinnastivat maalauksiani toisiin taiteilijoihin tai tyyliuuntiin. Oli yllättävää saada palautetta, miten katsojat olivat asemoineet taiteeni suhteessa taidehistoriaan ja samalla määritelleet sen lähtökohtia. Havainnoivia sitaatteja ovat seuraavat: ”*Tulee jotain Hugo Simbergistä*” ”*Halla*” ”*mieleen.*” ”*Tulee mieleen impressionistit ja väreistä Etelä-Ranska.*” ”*Tuli*

mieleen Frida Kahlo ja G. Klimt.” ”Tuli mieleen maalaus *Imatran taidemuseossa, jossa on kesäinen päivä rannalla.*” Pidän itseäni nykyaikataiteilijana ja siksi maalausteni rinnastaminen modernismin tyyliin yllätti ja herätti ajatuksiani. Pohdin, ovatko katsojat rinnastaneet maalauksiani tyyliin tai taiteilijoiden nimiin, jotka he tiesivät hyvin jo entuudestaan. Kuusamon (1990, 233) mukaan katsoja voi nimetä tai liittää teoksen tiettyyn kategoriaan sen hallitsevan ominaisuuden tai sen herättämän assosiaation perusteella, jotka muistuttavat häntä toisesta tyylistä. Vai onko tosiaan niin, että maalausteni rakenteet, värien ja kuvakielen lähtökohdat ovat impressionismin ja symbolismin perinteissä.

Omaan elämään liittyminen -kategorian ilmaisut olivat monella tavalla emotionaalisesti virittyneitä ja kokemuksellisia. Osa niistä kaipasi menneeseen, osa taas kurotti tulevaan. Havainnoiva sitaatti kuvaa kategoriaa: ”*Kuin minä aamulla, mutta en ole noin vaalea ja valoisa. Voisinko olla?*” Deweyn mukaan ajattelulla on keinoja käsitellä menneitä tapahtumia, kun me asennoidumme tulevaan. Tällöin alitajunnasta kumpuavan ajattelun tulokset tulevat tietoisuuteemme mahdollisista arvoista kertovina emootioina: ilona, suruna, pelkona, nautinnon ja onnen tunteina. (Määttänen 2012, 120–121.) Ilmaisut kertovat, että maalauksiani katsellessaan ihmiset löysivät yhteyksiä omaan elämäänsä ja kokemuksiinsa. Katsomiskokemus sai heidät tarkastelemaan omaa elämäntilannettaan rohkaisten heitä pohtimaan omia valintojaan ja elämäntulkuaan. Samalla he suuntasivat ajatuksensa tulevaan, miettien, miten se voisi olla paremmin.

Olen jakanut *Omaan elämään liittyminen* -kategorian ilmaisut alateemojen alle seuraavasti: *Seksuaalisuus 7 ilmaisua, Elämäntulkku 36 ilmaisua, Rauha 12 ilmaisua, Luonto 6 ilmaisua. Elämäntulkku ja Seksuaalisuus* alateemojen ilmaisut kertovat maalausteni herättäneen katsojissa pohdintoja omaan seksuaalisuuteen ja elämään liittyen. Ilmaisuissa he ovat antautuneet haaveileviin, muisteleviin ja unelmoiviin ajatuksiin. *Rauha* ja *Luonto* alateemat ilmaisevat, että luonnon elementtejä sisältävät maalaukseni ovat tarjonneet katsojille mahdollisuuden unohtaa arjen huolia ja siirtyä rentouttaviin ajatuksiin. Ne ovat mahdollistaneet katsojille yhteyden luontoon, jossa he ovat päässeet ihaillemaan metsän monimuotoisuutta, kuusen viisautta ja perhosten keveyttä.

Useissa sitaateissa luonto, rauha, seksuaalisuus ja elämänkulku myös kietoutuivat toisiinsa, kuten: *”Huolettomuus, kesäyö, kielletty rakkaus, vapaus”* ja *”Myllerrys, intohimo, kehollisuus, kuusen tuoksu.”*

4.5 Näkyvyys sosiaalisessa mediassa

Yleisökyselyni monivalintakysymyksellä halusin selvittää vastaajien aikaisemman tietoisuuden taiteestani tai taiteilijuudestani ja siten samalla sen mahdollisesta vaikutusta taiteeni katsomiskokemukseen. Olen aktiivinen sosiaalisen median käyttäjä. Taiteelle esimerkiksi Instagram on hyvä julkaisualusta, koska sen käyttö perustuu visuaalisuuteen. Julkaisemalla kuvia ja videoita taiteestani sosiaalisen median avulla voin esitellä katsojille taidettani ja siten lisätä tunnettavuuttani. Katsojat voivat näin seurata taiteeni kehittymistä ajan kuluessa. Sosiaalisessa mediassa saamani palaute taiteestani on yleensä ollut positiivista. Tämä voi osittain johtua siitä, että ihmiset haluavat seurata sisältöä, josta he pitävät. Sosiaalisen median kanavissa ihmiset ottavat minuun myös suoraan yhteyttä viestein, jotka ovat usein asiallisia tiedusteluja, miten maalaukseni voi hankkia tai missä seuraava näyttelyni mahdollisesti on. Instagramin ohella myös Facebook, TikTok ja YouTube ovat hyviä kanavia esitellä omia teoksia.

Vastaukset osoittavat, että vain harva näyttelyni yleisökyselyyn vastaajista oli nähnyt minut tai taidettani sosiaalisessa mediassa. Taiteeni ja taiteilijuuteni ei heille ollut entuudestaan tuttua, eikä heillä siten todennäköisesti ollut aikaisempia odotuksia taiteeni suhteen. Siksi koen, että taiteeni tuli näin vastaanotetuksi ja koetuksi tuoreena. Eniten vastaajat olivat tunnistaneet minut Instagramissa ja TikTokissa. Vastausten perusteella maalausteni kokemuksellisuus syntyi ja lähti elämään katsojien omista kokemuksista, ei niinkään taiteilijuuteni kautta. Myöskään näyttelyssäni esillä oleva näyttelyteksti, jossa kerroin näyttelyn ja maalausteni lähtökohdista, ei ole vastausten perusteella juuri vaikuttanut heidän katsomiskokemukseensa. Ainoastaan yksi katsoja kertoi keskustelleensa kanssani näyttelyssä ennen yleisökyselyyn

vastaamistaan. Tämä dialogi oli herättänyt hänessä positiivisen ja toiveikkaan olon, joka vaikutti myös hänen vastaukseensa.

5 Taiteilijuus kehittämisen keskiössä

Taiteellinen työskentely ei keskity nykytaiteessa pelkästään taideteoksen luomiseen, vaan laajenee harjoitukseksi, esitykseksi tai yhteisölliseksi kokemukseksi. Tämä muutos on lähtöisin 1960-luvulta, jolloin taiteen prosessi ja toiminnallisuus asetettiin etusijalle taideteoksen fyysisen olomuodon sijaan. Ero perinteisen taiteellisen työskentelyn ja kuvataiteellisen tutkimuksen välillä ilmenee kuitenkin siinä, että taiteellisessa työssä keskitytään valmistuvaan teokseen, kun taas tutkimushankkeessa huomio kohdistuu prosessiin ja sen aikana syntyviin oivalluksiin. (Arlander 2023.) Kuvataiteellisessa tutkimuksessa taiteen sisältö ja sen rakenne sekä eri tasoilla tapahtuva tulkinta lomittuvat yhteen. Työskentelyn keskiössä on muodollisten ja materiaalisten menetelmien tunnistaminen sekä esittämiskontekstien vaikutusten arviointi tai niiden hylkääminen taiteen itsensä vuoksi. Kuvataiteellisen tutkimuksen prosessi liittyy taiteellisen työskentelyn tiedon perinteeseen ja siten edistää sen kehittymistä. (Kiljunen & Hannula 2001, 22.)

Taiteilija Kirke Muhonen (2020, 5) on kehittänyt opinnäytetyössään taiteilijuuttaan oman kokemuksellisuutensa tutkimisen kautta hyödyntäen erilaisia menetelmiä kuten: osallistuva havainnointi, introspektiivisen analyysi, retrospektiivisen tarkastelu, itsereflektion sekä päiväkirjaan kirjaaminen ja valokuvien taltiointi. Ne auttoivat häntä ymmärtämään ja tulkitsemaan omia kokemuksiaan syvällisemmin. Minä puolestani keskityin maalausteni katsojien tunne- ja ajattelukokemuksiin ja niistä saamani tiedon avulla olen kehittänyt taiteilijuuttani. Käytin useita menetelmiä kehitystyössäni. Taidenäyttelyn ja yleisökyselyn sisältävä toiminnallinen osuus loivat esityksellisen yhteisöllisen tilan, joka mahdollisti vuoropuhelun taiteeni ja yleisöni kanssa. Yleisökyselyn avulla keräsin aineistoa analyysiini, jossa vertailin kyselyn tuloksia teoreettisiin lähteisiin ja taiteen tekemiseni traditioon.

Opinnäytetyön kirjallinen osuus taas kehitti kykyäni lukea, ymmärtää ja kirjoittaa tekstiä, mikä on myös olennainen taito taiteilijan ammatissa. Siinä kirjoitin tieteellistä tekstiä lähdeaineistoa hyödyntäen ja luin omaa tekstiäni muokaten

sitä yhä uudelleen. Ennen kaikkea opin muodostamaan ajattelustani loogisia ajattelurihmastoja, jotka ovat kytköksissä aikaisemman tutkimustiedon kanssa. Myös aineistolähtöisen sisällönanalyysin tekeminen vaati keskittymiskykyäni ja kärsivällisyyttä. Kun syvennyin toistuvasti yleisökyselyn vastauksista koostuvaan aineistoon, sen ilmaisut alkoivat vahvistua ajattelussani luoden selkeitä yleisökysymysten aiheita käsitteleviä kategorioita ja teemoja. Nämä opinnäytetyön prosessit yleisökyselyn vastausten ohella syvensivät käsitystäni omasta taiteestani, sen keskeisistä teemoista sekä laajemmin maailmasta ja sen ilmiöistä.

Kun tutustuin muiden taiteilijoiden taiteen tekemiseen ja sen kehittämiseen, huomasin, että heidän lähestymistavassaan on samankaltaisuuksia kuin omassani ja opinnäytetyössäni. Maalaamistaitoni perustuvat pitkäaikaiseen maalauspraktiikkaan, jonka avulla pystyn ilmaisemaan itseäni intuitiivisesti. Tämän vuoksi kiinnitin erityistä huomiota muutamiin taiteilijoihin, joiden taiteellinen työskentely on pitkäjänteistä ja tutkivaa. Heidän prosesseissaan taiteilijuus on jatkuvassa kehityksessä, sidoksissa elämänkulkuun ja henkilökohtaisiin arvoihin.

Taiteellinen kehitystyö on yleensä tutkivaa, kuten taiteilija Annette Arlanderin taiteelliset tutkimusprosessit osoittavat. Arlander on taiteensa pitkäjänteisen harjoittelemisen avulla kehittänyt hänelle mielekkäät, elämää ylläpitävät tavat, joiden tavoitteena on yhdistää taide ja elämä. (Arlander 2017.) Taiteensa avulla Arlander myös luo taideteoksia, jotka kriittisesti kyseenalaistavat ympäristösuhteemme perinteisiä käsityksiä ja tottumuksia. Hän pohtii teoreettisesti ja käytännön kokeilujen kautta, mitä yhteistyö kasvien, erityisesti puiden kanssa merkitsee. (Arlander 2023.) Myös taiteellista tutkimusta tekeville taiteilijoille Minna Heikinaholle ja Tero Heikkiselle systemaattinen taidepraktiikan harjoittaminen ja sen jalostaminen pitkän aikajänteen sisällä on tuntunut luontevalta tavalta toteuttaa taiteen tekemistä. Heikinahon mukaan hänen taiteellinen toimintaprosessinsa on ollut ajallisesti pitkä matka, jonka varrella hän on oppinut paljon teorioista, tutkimusmenetelmistä sekä muiden taiteilijoiden toiminnasta ja ajattelusta. Lisäksi hän on soveltanut näitä tutkimustuloksia käytännössä, mikä on muokannut hänen ajatteluaan.

(Heikinaho 2017.) Taiteilija Tero Heikkinen taas käyttää harjoittelua sekä piirustustaitojen kehittämiseen että taiteellisen tutkimustyön perustana. Harjoitukset ovat hänelle arvokasta tutkimusmateriaalia, jota hän voi hyödyntää laajempaan taiteelliseen prosessiin tai yksittäiseen itsenäiseen tehtävään. Tämän myötä piirustusharjoitukset myös avaavat uusia ovia ja tarjoavat tuoreita näkemyksiä hänen muihin piirustus- ja taideprojekteihinsa. (Heikkinen 2017.)

5.1 Päätelmät opinnäytetyön tuloksista

Yleisöpalautteen ansiosta sain arvokasta uutta tietoa katsojien kokemuksista heidän katsellessaan maalauksiani. Vastaajat mainitsivat useiden taiteilijoiden nimiä, jotka tulivat mieleen maalauksistani, kuten Hugo Simberg, Frida Kahlo, G. Klimt. Kun tarkastelin näyttelyni maalauksia yksittäin ja kokonaisuutena, päättelin, että jotkut maalauksieni elementit ja maalaustapa ovat ohjanneet katsojien ajattelua modernismin tyyliin kuten impressionismiin, surrealismiin sekä symbolismiin. Näille tyyliin ominaisia piirteitä olivat katkonaiset pensselin jäljet ja metaforien käyttö, sekä tapa, jolla maalaan metsän monimuotoisuutta, luontoa ja yksityiskohtia hieman dekoratiivisesti maalauspensselillä tai palettiveitsellä.

Halusin tuoda tähän opinnäytteeni loppupäätelmään asiantuntijapalautteen vuodelta 2017, joka on silloisen Tampereen taidemuseon johtajan Taina Myllyharjun puhe taidenäyttelyni avajaisissa Keskusgalleriassa Tampereella. Syvyyksiin-näyttelyni maalauksissa käsittelin jo silloin ihmisen ajallista ja fyysistä kokemusmaailmaa. Myllyharjun puhe antaa asiantuntijan näkökulmaa havaintokokemuksesta maalausteni äärellä. Samalla se hieman raottaa näkymää taiteeni kehitykseen vuosien varrella.

Taidehistorian luennoilla toistetaan usein vanhaa renessanssijan elämäkertakirjailijan Vasarin kertomaa tarinaa kuvanveistäjä Michelangelosta. Tarina kertoo, kuinka taiteilija veisti marmoria ikään kuin hän olisi vapauttanut kiven sisässä piileskelevän kolmiulotteisen hahmon ja herättänyt uinuvan kivisen hahmon ihmisen kaltaiseksi lihaa ja verta olevaksi olennoiksi.

Kun kohtasin Katja Härkin maalauksia ensi kertaa täällä Tampereella pari vuotta sitten minulle tuli edellä kertamani tarinan kaltainen tunne. Gallerian seinillä oli Härkin maalaamia isokokoisia tummapohjaisia maalauksia, joita hieman eri

suunnista tarkastellessa alkoi vähitellen erottua hahmoja. Kun maalauksiin tutustui lähietäisyydeltä huomasi, että ne olivat taitavasti maalattuja, pääosin kaksiulotteisia pintoja, joissa maalin eri kiillot loivat kolmiulotteisuuden vaikutelmaa ja lisämaustetta kuviin toivat herkullisen yksityiskohtaisesti, hieman reliefimäisesti maalatut koristeet, joista matalanakin jäi vahvasti kolmiulotteinen vaikutelma.

Taitava maalari tekee muutamalla värillä ja muutamalla siveltimen tai palettiveitsen vedolla illuusioita eri paikoista ja eri ajoista. Katja Härkki itse sanoo, että hän haluaa maalauksissaan käsitellä meidän ajallista ja fyysistä kokemusmaailmaamme ihmisen ja luonnon tilallisissa kohtaamisissa. Härkin aikajana on todella pitkä: pelkästään näiden nyt täällä Keskus Galleriassa nähtävien maalausten henki vie meidät aina 1500-luvulle tuossa tuokiossa. Ja lisäksi nämä fyysisestikin vahvat maalaukset puskevat konkreettisesti ulos kankaistaan ja katsomaan eri puolilta. (Myllyharju 2017.)

Kuva 5. *Mukavuusalueella*, 2014, öljyväri ja akryyli kankaalle, 120 x 130 cm. (Yksi *Syvyysiin*-näyttelyn maalauksista Keskusgalleriassa 2017).

Olen peilannut Myllyharjun puheen sisältöä yleisökyselyn vastausten kokemuksiin, sillä niissä on paljon samaa. Siksi sijoitan puheesta välittyviä kokemuksia analyysini ilmaisujen teemoihin. Myllyharjun kokemukset linkittyvät hyvin *Positiivisten tunteiden alateemaan Uteliaisuus* sekä *Ajatuskokemusten* kaikkiin alateemoihin *Sisältö ja sen merkitys*, *Muoto ja tekniikka* sekä *Vertailu*.

Maalaukseni ovat avautuneet Myllyharjulle tarkasteltuaan niitä hetken eri suunnista ja eri etäisyyksiltä. Niiden yksityiskohdat ja tekniikka ovat herättäneet hänessä kiinnostusta ja ne ovat teosteni historiaa käsittelevän teeman siivittämänä ohjanneet Myllyharjun ajattelua taidehistoriaan ja sen taiteenmestareiden tapaan luoda. Hän painottaakin puheessaan taiteilijan taidon merkitystä taideteoksen luomisprosessissa.

Deweyn mukaan tiedonhankinnassa kaikki on jatkuvassa muutoksessa. Siinä tiedon hankkija on muuttuva osa, samalla myös tiedon kohde muuttuu. (Määttänen 2012, 124.) Yleisöpalautteen analyysi ja asiantuntijanäkemykset ovat antaneet minulle arvokasta ymmärrystä siitä, miten maalaukseni resonoivat katsojien kanssa ja mitä katsomiskokemuksesta syntyvät tunteet ja ajatukset sisältävät. Analyysin jälkeen olen pyrkinyt hyödyntämään sen tuloksia luodessani uutta taidetta. Opinnäytetyöni ja sen analyysi ovat herkistäneet tarkastelemaan maalauksiani tarkemmin, mikä on lisännyt tietoisuuttani käyttämistäni aiheista ja tekniikoista, sekä siitä, miten teokseni rakentuvat. Lisäksi analyysini tulokset ovat innostaneet minua tarkastelemaan modernismin maalaustyylejä uusin silmin ja inspiroitumaan niistä uudella tavalla. Tämä on myös ohjannut työskentelyäni kohti maalauksellisempaa ilmaisua. Naiseus, ihmisyyden ja ihmisenä olemiseen liittyvät moninaiset tunnetilat ja kokemukset kiinnostavat minua edelleen. Henkilökohtaisia, silti samalla yleismaailmallisia teemoja käsittelemällä toivon voivani tarjota katsojille edelleen voimakkaita maalausteni katsomiskokemuksia. Viimeaikaisia maalauksiani onkin luonnehdittu dynaamisiksi ja ilmaviksi, joissa keskeistä on liike.

Kuva 6. *Auringonpalvojat*, 2024, akryyli kankaalle, 150 x 150 cm. *Suojelen sinua*, 2024, akryyli kankaalle, 150 x 110 cm.

Tavoitteena opinnäytetyölleni on ollut taiteilijuuteni ja ammatillisen toimijuuden vahvistaminen taidekentällä. Kirjallisten apurahahakemusten tekeminen ja hakeminen on taiteilijalle haastavaa. Mielestäni opinnäytetyöstä on ollut myös tässä suhteessa hyötyä, sillä sain Suomen Ateenan-Instituutin taiteilijaresidenssiin työskentelyajan syyskuulle 2024. Aion jatkaa siellä jo opinnäytetyössäni omaksumaani tapaa työskennellä tutkivasti. Siinä hermeneuttisen prosessin avulla pyrin syventämään ilmaisuani: maalaan, haen inspiraatiota, kirjoitan päiväkirjaa ja asetan itselleni uusia kysymyksiä työn edetessä. Hermeneutiikka on keskeinen menetelmä identiteetin ja itseymmärryksen tutkimisessa, joka on luonteeltaan vuorovaikutteista, reflektiivistä ja prosessinomaista toimintaa. Taiteilijan tutkiessa omaa luomistyötään ja teosten teemoja, kysymykset kuka, missä, miksi ja milloin ovat intensiivisesti mukana. Taiteellisessa tutkimuksessa hermeneuttinen lähestymistapa auttaa ymmärtämään itseämme ja suhdettamme maailmaan, valottaen asenteitamme ja rajoitteitamme eri näkökulmista. (Kiljunen & Hannula 2001, 71, 76.)

Suosittelen taiteilijoille tai näyttelyjärjestäjille hyödyntämään opinnäytetyössäni kehittämäni taidenäyttelyn, yleisökyselyn ja analyysin yhdistelmää. Oman esimerkkini lailla taiteilija voi sen avulla tulla tietoisemmaksi oman taiteentekemisensä lähtökohdista. Kun tutkittava ilmiö asettuu uuteen valoon analyysin tuloksena, se samalla inspiroi myös muita tutkijoita laajentamaan ja syventämään jo aloitettua tutkimusdialogia (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen 2010, 29). Menetelmä on oivallinen keino etsiä esitettävästä taiteesta tiedostamattomia asioita. Se on kiinnostava ja tehokas työkalu hyödyntää niin sanottua parviälyä, yleisön kokemuksia. Taidenäyttely kokoaa ihmiset dialogiin taiteilijan teosten yhteyteen, jossa hän voi esittää katsojille haluamiaan kysymyksiä. Yleisökyselyn suunnittelussa on tärkeää muotoilla kysymykset huolellisesti, niin, että saadut vastaukset ovat taiteilijalle hyödyllisiä. Vastausten analysointi mahdollistaa johtopäätösten tekemisen, joiden avulla taiteilija voi kehittää taiteellista prosessiaan sekä taiteilijuuttaan. Lisäksi tämä innovatiivinen lähestymistapa voi avata uusia yhteyksiä taiteilijan ja yleisön väliselle dialogille ja siten rikastuttaa taidekokemusta ja edesauttaa taiteen ymmärtämistä laajemmassa kontekstissa.

Lähteet

Anttila, P. 1996. Tutkimuksen taito ja tiedonhankinta: taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Artefakta 2. Hamina: Akatiimi Oy.

Anttila, P. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Artefakta 16. Hamina: Akatiimi Oy.

Arlander, A. 2017. Practicing art – as a habit? Viitattu 17.4.2024.

<https://www.researchcatalogue.net/view/292065/292066>

Arlander, A. 2023. Taiteellinen tutkimus tohtoriopintojen tuolla puolen – kasveista, puista ja prosessin tallentamisesta. Viitattu 24.4.2024.

<https://disco.teak.fi/taiteellinen-tutkimus/taiteellinen-tutkimus-tohtoriopintojen-tuolla-puolen/>

Dewey, J. 1980. Art as Experience. New York: Penguin Group.

Elovirta, A.; Lukkarinen, V. 1998. Katseen rajat: taidehistorian metodologiaa. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Eskola, J.; Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Heikinaho, M. 2017. Harjoitus, jossa tekijä vapautuu ja eettinen yhteisöruumis astuu esiin. Viitattu 24.4.2024.

<https://www.researchcatalogue.net/view/294615/354085>

Heikkinen, T. 2017. Taitojen kehittämisen malli. Viitattu 17.4.2024.

<https://www.researchcatalogue.net/view/273302/273303>

Jama, O., Kouvo, T. 2004. Tie taiteilijaksi (Väliasema Orivesi). Helsinki: Kansanvalistusseura.

Kantokorpi, O. 2005. Kuvia ja vastakuvia. Helsinki: Kustannus oy Taide.

Karhu, M. 2004. Kulttuurisen kodittomuuden sietokyky. Taide-lehti, 2004(1), 48. Helsinki: Kustannus oy Taide.

Karhu, M. 2013. Taide sosiaalisen kokemuksen ilmaisuna: Taiteellisteoreettinen tutkielma taiteen tekemisen lähtökohtiin. Väitöskirja. Helsinki: Aalto-yliopisto, Taiteen laitos. Viitattu 22.5.2024.

<https://aaltodoc.aalto.fi/items/299d7eba-9d67-4117-9c05-de447838c116>

Kiljunen, S.; Hannula, M. 2001. Taiteellinen tutkimus. Helsinki: Kuvataideakatemia.

Konttinen, R.; Laajoki, R.; Turtia, K. 2000. Taiteen sanakirja. Helsinki: Otava.

Koutaniemi, M. 2023. Irti kuvasta. Anna Tuori: Sanoista vapaa taidekokemus? Viitattu 13.3.2023. <https://areena.yle.fi/1-61665369>

Kuusamo, A. 1990. Kuvien edessä. Esseitä kuvan semiotiikasta. Helsinki: Gaudeamus.

Luoto, M. 2002. Heidegger ja taiteen arvoitus. Helsinki: Tutkijaliitto.

Mattheiszen, M. 2004. Rappio ja renessanssi: dekadenssi Suomen kuvataiteessa ja kirjallisuudessa. Espoo: Plataani.

Merleau-Ponty, M.; Luoto, M.; Roinila, T. 2012. Filosofisia kirjoituksia. Helsinki: Nemo.

Merleau-Ponty, M.; Pasanen, M. 2006. Silmä ja mieli. Helsinki: Taide.

Mäki, T. 2014. Käytännöllinen utopia. Viitattu 4.5.2024.

<https://www.researchcatalogue.net/view/53651/53652>

Mäki, T. 2017. Taiteen tehtävä. Helsinki: Parvas.

Määttänen, P. 2012. Taide maailmassa: Pragmatistisen estetiikan lähtökohtia. Helsinki: Gaudeamus.

Paasonen, S. 2/2017. Affekti suhteina ja intensiteettinä. Tieteessä tapahtuu, 35(2). Viitattu 13.3.2024. <https://journal.fi/tt/article/view/62067>

Parviainen, J. 1994. Tanssi ihmisen eksistenssissä: Filosofinen tutkielma tanssista. Tampere: Tampereen yliopisto.

Reimer, B. 2003. A Philosophy of Music Education. Advancing the Vision. New Jersey: Prentice Hall.

Rinne, J.; Kajander, A.; Haanpää, R. 2020. Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. Helsinki: Ethnos.

Ruusuvuori, J; Nikander, P.; Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Saarinen, E. 2023. Ajattelusta: E. Saarisen ajatuksia elämästä, rakkaudesta ja ajattelun ajattelusta. Helsinki: WSOY.

Saario, J. 2005. Kuvataiteilijan esteettisestä havainnosta. Research in Arts and Education, 2005(1), pp. 85-104. Viitattu 13.3.2023.

<https://doi.org/10.54916/rae.118635>

Schakir, T. 2003. Prosenttiperiaate – taide osana arkea. Taide-lehti, 2003(6), 11. Helsinki: Kustannus oy Taide.

Stewen, R.; Haapalainen, R.; Kaitavuori, K.; Parvikko, T. 2007. Nykytaidetta etsimässä: neljä keskustelua Kiasmassa. (Nykytaiteen museon julkaisuja; No. 105). Helsinki: Like.

Tuomi, J.; Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varto, J. 2017. Taiteellinen tutkimus: Mitä se on? Kuka sitä tekee? Miksi? Helsinki: Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. [Moninaistuva taiteellinen tutkimus – Taiteellinen tutkimus \(teak.fi\)](#)

VTS Suomi ry. n.d. Viitattu 24.5.2024. <https://vtssuomi.fi/>

Yli-Mäyry, S. 2011. Esteettinen kokemus kulttuurisiltana: Soile Yli-Mäyryn taide kiinalaisen, japanilaisen ja suomalaisen yleisön kokemana. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 25.4.2024. <https://helda.helsinki.fi/items/03a1692e-6174-4bf4-b611-af50c691c03c>

Asiantuntijahaastattelut:

Myllyharju, T. 2017. Asiantuntijapuhe. Keskusgalleria, Tampere. (Puhe kirjoittajan hallussa).

Liite 1. *Perhosten kuningatar* -näyttelyteksti.

Perhosten kuningatar näyttelyni manifestoi voimaantumisen energiaa ja olemisen keveyttä. Perhonen symboloi muutoksen ja uudestisyntymisen tapahtumaa, jossa se eri vaiheiden ja vaikeidenkin kasvuprosessien kautta muuttuu erityiseksi omaksi itseksi. Tässä metamorfoosissa se pääsee eroon vanhasta ja valmistautuu tulevaan uuteen ja ihmeelliseen.

Tutkin maalauksissani ihmisyyttä ja naisena olemista tässä ajassa ja maailmassa sekä sitä, mikä on henkinen ja fyysinen suhteeni luontoon ja ympäristööni. Havainto ja kokemusmaailmani kautta pyrin tuomaan sen katsojalle sekä myös itselleni näkyväksi havaita, tuntea ja kokea. Näin herättelen omia ja katsojan tunteita tietoisuuden tasolle, josta ne voi löytää käsiteltäviksi. Ajattelen, että omien tunteiden ja ajatusten tunnistaminen on tärkeä sysäys toimintaan, joka saattaa johtaa kiinnostavaan ja rohkeampaan elämään – muutokseen. Taiteen tekeminen ja esittäminen ovat minulle leikki, kyse on peilaamisesta ja kommunikoinnista itseni ja katsojan kanssa, sillä onnellisuus kumpuaa aina yhteydestä muihin ihmisiin.

Maalaukseni ovat tiivistettyjä tilanteita – aivan kuin näyttämölle asetteluja. Niissä aika ja paikka lomittuvat toisiinsa yhtä aikaa kätkien ja paljastaen. Maalatessani pyrin viitteelliseen ilmaisuun ja tavoittelen vain olennaista. Maali, jota käsittelen työssäni, muuttuu itse aiheeksi. Maalauksessa unenomainen surrealismi ja leikki ovat läsnä sekä teoksen sisällä sen muoto ja sisältö käyvät dialogia keskenään. Eroottinen lataus keimailee iholta hehkuvissa väreissä. Dekadenssin mahdollisuus näyttäytyy kehon asennoissa ja katkonaisissa pensselin vedoissa tyhjyyden tuntuina, katoavaisuutena ja ilakointina.

Katja Härkki (syntynyt 1969, Helsinki) on Lahdessa asuva ja työskentelevä kuvataiteilija. Hän on valmistunut muotoilijaksi ja taiteiden maisteriksi 1997 silloisesta Taideteollisesta korkeakoulusta Helsingistä sekä vuonna 2014 kuvataiteilijaksi Lahden ammattikorkeakoulusta.

Härkin maalauksia löytyy: Tampereen taidemuseon kokoelmat, Tampereen kaupungin kokoelmat, Jorvin lastensairaalan kokoelmat Espoossa, yksityiset kokoelmat. Jäsenyydet ja luottamustoimet: Taidemaalari liitto, Lahden ja Tampereen Taiteilijaseurat, Lahden Taiteilijaseuran hallituksen ja näyttelytyöryhmän jäsen vuosina 2020–23.

Liite 2. Litteroidut yleisökyselyn vastaukset sekä *Perhosten kuningatar* -näyttelyn teoskuvat.

Opinnäytetyön yleisökyselyn kysymykset ja niiden litteroidut vastaukset:

Kysymys 1: Herättikö joku maalaus sinussa tunteita ja millaisia?

Kysymys 2: Herättikö joku maalaus sinussa ajatuksia ja millaisia?

Kysymys 3: Oletko nähnyt Katja Härkin jollakin somealustalla? Tähän esitin viisi rastitusvaihtoehtoa: En ole, Instagram, Facebook, TikTok, YouTube, Twitter.

Yleisiä vastauksia maalauksista ja näyttelystä:

"Isojen töiden kohdalla mietin miten erilaiselta maalaus näyttää läheltä vs. kankaan." "Positiivisia ajatuksia elämästä – työt tuovat esiin kauneutta. Sitä ei ole koskaan liikaa." "Luotaan työntäviä etovia." "Ahdistuin – varmaan oma mielenlaatu sattui tänään olemaan ankea." "Mielestäni näyttäviä mutta Jumala on totta. Jeesus Kristus pelastaa ihmiskeho on älykkäästi muodostettu. Jumala muodosti ihmiskehon." "Eipä mun mielestä, btw, olen kokenut Jumalan voiman aikaisemmin elämässäni." "Värihän ovat upeita." "Kyllä, himo, rakkaus." "Maalaukset näyttivät erilaisilta läheltä ja kaukaa katsottuina, pinnassa hieno tekstuuri." "Maalaukset 1, 5 ja 8 resonoivat tänään parhaiten." "Ei erityisemmin." "Yleisesti koin teokset hiukka levottomiksi värimaailmaltaan." "Nro 6 ja 9 ovat mieluisia." "Nro 4 ja 8. Ilmavia, eteerisiä teoksia. Hieno näyttely. Kiitos! 😊." "Naisenergiaa monissa töissä usealla tasolla." "Yhdessä vaiheessa huomasin, että maalauksiin on piilotettu eläimiä. Niinpä, luonto antaa voimaa." "Kesä, vesi, rakkaus". "Hyviä ja raikkaita, selkeitä ja määriteltyjä – fiiliksiä. Taas todistetaan, miten taiteella on suuri merkitys tunnelman luomiseen myös gallerioiden lisäksi julkisissa tiloissa, että omassa kotona, jos siihen on mahdollisuus." "Jokaisella on varmasti omat lempiväriinsä. Täällä teokset tulee hyvin esille auringon paistaessa ikkunoista sisään. Myös "3D" ihmisissä oli havaittavissa, kolmiulotteisuus. Paljon katsottavaa yhdellä kertaa. Kaikki hienoja. Upeita ovat! Voi täyttää hyvin tyhjät julkisten rakennusten seinät." "Joskus tuntuu, että voisi itkeä voimasta ja tiedonhalusta. Perhostenkuningatar ja ~~Onnen aika~~ olivat erityisesti sellaisia." "Kaikki, pyrkimys ymmärtää niiden intuitio ja visuaaliset

vihjeet.” ”Nro 1 ja 12 värivalinta mietitytti. Itse valitsisin muut värit näihin aiheisiin.” ”Ei varsinaisesti. Maalauksissa oli ehkä käytetty samaa mallia (naisen kuva).” ”Tästä välittyi rauhallinen tunnelma. Niiden pariin hiljentyi.” ”Kaikki maalaukset inspiroivat ja saivat ihmettelemään värejä ja muotoja.” ”Näyttely oli kaunis, seksuaalinen, kevyt toi onnentunnetta upealla värienkäytöllä.” ”Värien rikkaus ja moninaisuus ja tekniikka.” ”Yleisesti värit ja surrealistinen tyyli oli mielenkiintoinen.” ”Ihan kaikki herätti ihastusta.” ”Kaikki työt herättivät tunteita.” ”Hämmennystä, kun koitti hahmottaa mitä kaikkea maalauksissa onkaan.” ”Jokunen levottomaksi teki?” ”Nautin näkemästäni. (yksi taulu!)” ”Herääminen osui ja upposi johonkin tuonne syvimpiin sopukoihin. Rakkauden elementit samoin. Kumpikin käsittelee itselle tärkeitä pohdintoja. Koska itse olen elämäntilanteessa, jossa alan heräämään.” ”Kaikki herätti erilaisia, lähinnä että ”ihan mielettömän hienoja ja tarkastelin tekotapoja myös. Ihan teoksia sydän hymiöitä. Kiitos! sydän hymiö” ”Kyllä, epäonnistuminen, masennus.” ”Maalaukset 1, 4, 5, 8, 9, 10. Kaikki kyllä todella mielenkiintoisia.” ”Moni maalaus paljastaa itsestään uusia asioita vasta kun katsoo kauempaa -> elämänohje?” ”Maalaukset ovat omalla tapaansa rauhoittavia.” ”Hyvin moniulotteisia maalauksia, joissa voi löytää uusia yksityiskohtia ja ulottuvuuksia.” ”Useimmassa teoksessa voimakkaat värit ja kontrastit luovat monenlaisia tunnelmia. Eniten pidin värikkäistä teoksista.” ”Kiitos!” 😊 ”Värit puhuttelivat ja hahmot mietityttivät, ketä esittivät.” ”Hieman pelottavia.”

**Maalaus 1. Onnen aika, 2019-23, öljy ja akryyli kankaalle, 120 x 68 cm.
Kuva Katja Härkki.**

"Tulee jotain Hugo Simbergistä ("Halla") mieleen. Hieno." "Nosti ajatuksia itsetunnon heräämisen ristiriitaisuudesta: yhtäaikaisesta ilosta uuden edessä ja surusta menetetystä ajasta." "Värimaailma ja selkeä yhteys metsään tuntuivat "omilta." "Hienoa miten ihminen on osa luontoa, metsää." "Toi ihanan harmonisen ja rauhaisen olon." "Talven riemua." "Tuntui läheiseltä, koska kuusi on lempipuuni. Kuusi on viisaus. Viisaus olen minä." "Herätti tunteita."

Maalaus 2. Elämän ilo, 2023, akryyli levyllä, 29,5 x 43 cm. Kuva Katja Härkki.

"Elämänilo." "Perhoset muistuttivat siitä, miten itsellekin perhoset ovat tärkeitä."

"Herättää innostusta, iloa sekä mielihyvää." "Ero."

Maalaus 3. Aina lähelläsi, 2023, öljy ja akryyli kankaalle, 90 x 90 cm. Kuva Katja Härkki.

”On voimakas – voimaannuttava naisten energia ylläpitää elämää ja luo uutta.”
”Ahdistuneita tunteita liittyen oman elämäntilanteen pohdintaan lapsen ja vanhemman suhteesta.”

Maalaus 4. Rakkauden elementit, 2022, öljy ja akryyli kankaalle, 160 x 120 cm. Kuva Katja Härkki.

”Surua ja riittämättömyyden tunnetta.” ”Kaunis värimaailma. Täyttä tunteiden tykitystä. Kiitos.” ”Lempeät värit, hillitty.” ”Ihana, rakkauden täyteinen” ”Äitiys, naiseus. Upeaa värien käyttöä kaikissa töissä.” ”Ristiriitainen - pelottava – kipu – synnytys.” ”En osaa kuvailla.” ”Puhutteli minua ja kuvan aihetta.” ”Oli erityisesti minulle mieleen.”

Maalaus 5. Perhosten kuningatar, 2023, öljy ja akryyli levyille, 160 x 120 cm. Kuva Katja Härkki.

"Löytämisen- ja oivaltamisen iloa lämmittävää värien käyttöä." "Voisi katsoa pidempään." "On paras." "Nimikkotyö perhosten kuningatar herätti eniten ajatuksia. Koin teoksen jopa hieman hyökkäävänä, mutta sai ajattelemaan naiseuden monia puolia." "Riemua ja iloa, värien ja uusien eläimien / kasvojen löytämisen kautta." Upea värimaailma. Teoksessa oli vahva ja hauras samassa." "Herätti ajatuksia. Värimaailma oli voimaannuttava!" "Voimakas. Rauhoittaa sekavaa "kiljuvaa" mieltä!" "Voimakkaan seksuaalisuuden herääminen, etsintä." "Tuo mieleen oopperan. Voimakkaita tunteita ja merkityksiä." "Eroottisuus." "Elämän riemu, voimakas, hurmio, haukka oranssi perhonen, reliefi reliefimäinen tausta sen takana muistuttaa Helena Vaarin tekstiilitaiteilijan langoilla maalaamista. Sinerrys, kimallusta sopiva ripaus."

Maalaus 6. Minä Sinä Me, 2023, öljy ja akryyli levyille, 160 x 120 cm. Kuva Katja Härkki.

"Löytämisen- ja oivaltamisen iloa." "Teos luo jotenkin tarinan yhdessäolosta, ehkä arjestakin mutta dramaattisessa hehkussa. Teos katsoo puolustautuvasti takaisin." "Läheisyyttä, tasapainoisuutta, vakautta." "Kuvasta löytyi aina enemmän mitä kauemmin sitä katsoi." "Ymmärrystä, millaista voi olla kahden eri ihmisen välillä = perhonen yhdistää." "Kaunis." "Ihailua." "Synkkä." "Joku voimakas tunne ehkä väreistä johtuva." "Pysähdytti voimakkaalla otteella." "Perhonen hehkuu kaiken yläpuolella ja se näkyy vasta kun menee tarpeeksi kauas." "Maalaus oli todella upea ja herätti ajatuksena vähän kaikenlaista, varsinkin ajatuksen erilaisuudesta." "Yhteenkuuluvuuden tunteita, joita seesteinen sininen väri vahvistaa."

Maalaus 7. Metsä hehkuu valoa, 2020, öljy levyille, 19,5 x 22,5 cm. Kuva Katja Härkki.

"Metsä hehkuu valoa, ihana valo."

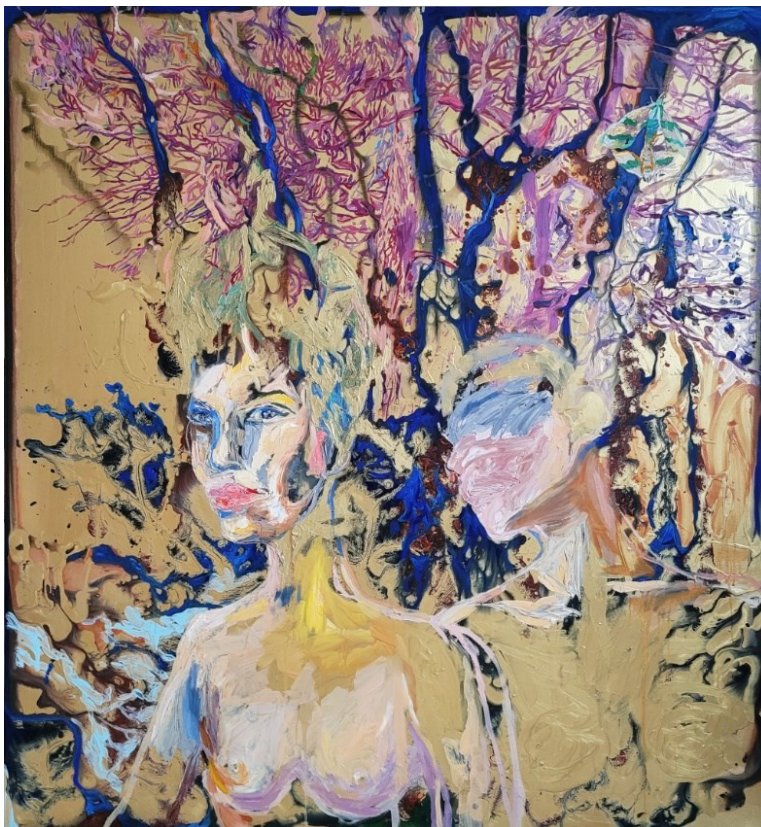

Maalaus 8. Olemisen keveys, 2020–23, akryyli kankaalle, 147 x 255 cm. Kuva Katja Härkki.

"Onnea ja keveyttä." "Tunnelmaa vedessä kellumisesta ja vapaasta keveydestä myös omaa mielenmaisemaa." "Glitteri ilmaisi hyvin kepeitä ajatuksia."

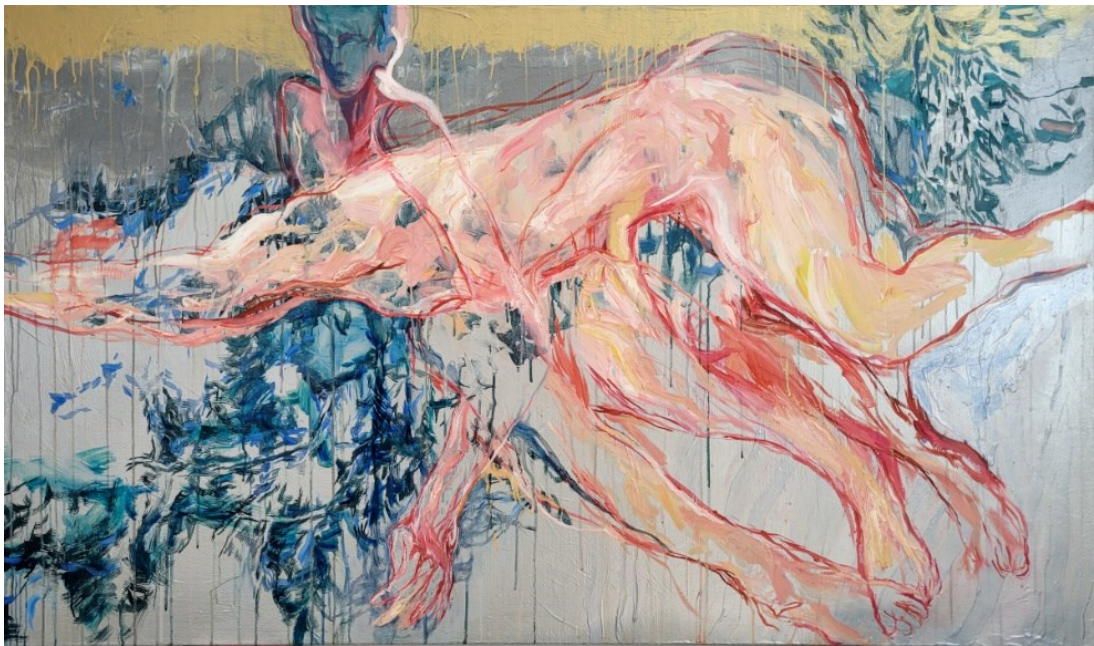
"Lempeyttä ja rauhaa sekä yhdessä olemisen tunteita. (toki muutkin)." "Lämpöä

rakkautta, keveyttä.” ”Aiheutti voimakkaita ilon ja kepeyden tunteita koollaan, työjäljellään ja väreillään.” ”Tuli mieleen maalaus Imatran taidemuseolla, jossa on kesäinen päivä rannalla. Tuli ehkä ranta mieleen ihan hyvällä tavalla.” ”Ilo, itse olen loman tarpeessa.” ”Välittyä rennosti makoilu ja oleminen.” ”Tulee mieleen impressionistit ja väreistä Etelä-Ranska kesällä.” ”Huolettomuus, kesä yö, kielletty rakkaus, rohkeus, vapaus.” ”Seesteisyys, itsensä hyväksyminen, peilikuva, lämpö.” ”Ilo, lämpö, pehmeä kosketus.” ”Maalaus herätti juttelun jälkeen tunteen siitä, että peilaus olisi ihan hyvästä myös itselleni.” ”Herätti minulla rauhallisuutta ja keveyttä.” ”Herätti ajatuksen, että olen tosi rauhallisessa ja kivassa paikassa.” ”Positiivisia, pitäisi osata ja uskaltaa enemmän rentoutua.” ”Valoisa ja raikas tunnelma. Ihminen, elämä – metamorfoosi.” ”Upea tunnelma Rohkeus, lepo.”

Maalaus 9. Edenin puutarhassa, 2020–23, öljy ja akryyli levyille, 130 x 120 cm. Kuva Katja Härkki.

"Kysyvä katse." "Keuhkot / joet, kasvillisuus: toivoa, tulevaisuutta, yhdessä katse tulevaan." "Eedenin puutarha vei luontoon, perhosten keveään ja lyhyeen maailmaan. Sinne on helppo samaistua ja piiloutua." "Värejä käytetty hyvin: nyt tiedän mitä haluan. Puhutteli aiheen puolesta, mielenkiintoinen värivalinta minusta." "Tuli mieleen Frida Kahlo ja G. Klimt." "Eeden -> Kullan käyttö tuo juhlavuutta ja arvokkuutta tilanteeseen."

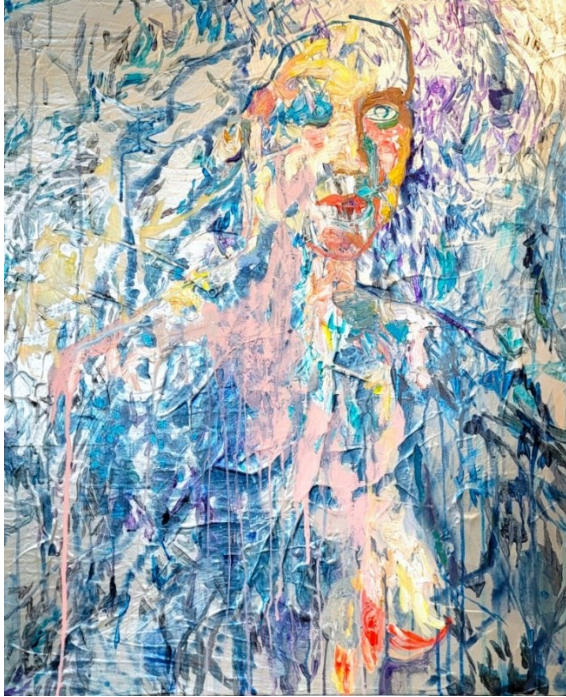
**Maalaus 10. Herääminen, 2022–23, öljy ja akryyli kankaalle, 95 x 160 cm.
Kuva Katja Härkki.**

"Vastenmielisyyttä." "Assosioitui teurastettuun eläimeen, valitettavasti."
"Voimaa, mutta sitäkin lempeästi ja seesteisesti." "Melkein pelkoa." "En saanut ajatuksesta kiinni." "Oli minulle outo." "Kun minä aamulla, mutta en ole noin vaalea ja valoisa. Voisinko olla?" "Osui ja upposi johonkin tuonne syvimpiin sopukoihin. Koska itse olen elämäntilanteessa, jossa alan heräämään."
"Myllerrys, intohimo, kehoisuus, kuusen tuoksu." "Liike, lihallisuus, ja sen katoavaisuus, elämän jatkuvuus." "Puistattava, ensi ajatus nyljetty koira."
"Mietitytti, että mitä esitti, oli tosi jännä!"

Maalaus 11. Viettely, 2023, öljy ja akryyli levyllä, 130 x 120 cm. Kuva Katja Härkki.

"Tarjoaa uskomattoman paljon mielikuvitukselle ja hahmotukselle eväitä."
"Upea, intensiivinen tunnelma." "Vahva tunnelataus välitty katsojaan.
Intensiivinen tunnelma." "Ihmetystä (vrt. tähtitaivaan ihmettely sydän hymiö)."
Värit selkein värisokealle." "Rakastin myös tässä värimaailmaa ja glitteriä.
Perhosteema mielenkiintoinen." "Seesteisyys, intiimiys, lähelle tulo." Herätti
romanttisia ajatuksia ja tunteita." "Viettely kiehtoo ja imaisee mukaan
kosmiseen kokemukseen yhteydestä." "Oli erityisesti minulle mieleen." Herättää
ajatuksia, millaisia tunteita henkilöt kokevat, molemmat näyttävät kärsiviltä,
joista toinen näyttää ulkoisesti ja toinen sisäisesti." "Salaperäinen puutarha,
tähdet perhonen, vastavärit, korostukset, käsi, joka on nyrkissä oikealla olevalla
hahmolla, kynnet näkyvät, näytti vinosti vasemmalta spanielin päältä -> turkoosi
/ oranssi." "Ehdottomasti näyttelyn paras."

**Maalaus 12. Uskon unelmiin, 2022, öljy ja akryyli kankaalle, 85 x 71 cm.
Kuva Katja Härkki.**

”Posit., toivoa.”

**Maalaus 13. Maailma on minun, 2022, öljy ja akryyli kankaalle, 45 x 45 cm.
Kuva Katja Härkki.**

”Tuntu hyvältä katsella sitä.” ”Maailma on minun. Värit olivat hienot ja valumat sopivat siihen.” ”Kaunis.”

Rastituskysymys: Oletko nähnyt Katja Härkin jollakin somealustalla?

- En ole 55kpl
- Instagram 7kpl
- Facebook 2kpl
- TikTok 4kpl
- YouTube 1kpl
- Twitter 0kpl